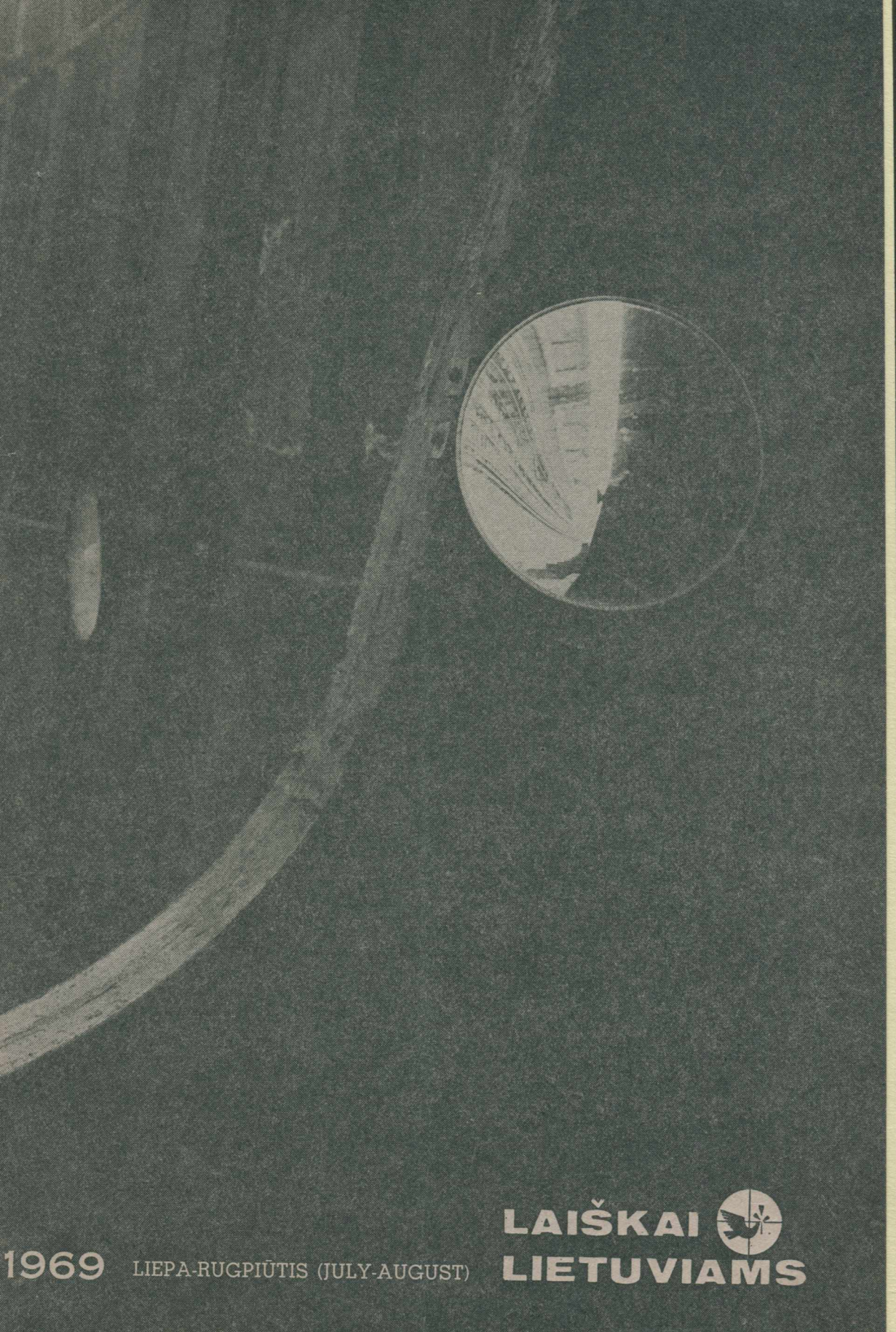

1969

LIEPA-RUGPIŪTIS (JULY-AUGUST)

LAIŠKAI
LIETUVIAMS

UOLA (eil.)	K. Bradūnas	233
STEBINT IR SVARSTANT	***	234
APIE KULTŪRĄ IR LIETUVIŠKĄ KULTŪRĄ — I		
	F. Jucevičius	237
IŠ CIKLO "DONELAIČIO KAPAS" (eil.)	K. Bradūnas	241
POVATIKANINĖ BAŽNYČIOS PADĖTIS — I	V. Vygantas	243
KELIAS NAMO (eil.)	Gaidžiūnas	244
VAKAR, ŠIANDIEN, RYTOJ	A. Saulaitis, S. J.	246
BROLIO ŠVENTIMAI KUNIGYSTĖN	Ses. Jurgita Saulaitytė	251
JAUNYSTĖ: Lietuvių Jaunimo Žygis už tikėjimo laisvę R. Laniauskas, K. Trimakas, S. J., E. Juodvalkytė, A. Aglinskas		254
ŠEIMA: Dvikalbiškumo problema	J. Kavaliūnas	256
KRIKŠČIONIJA: Kunigai kaitoj, Celibato problema	A. P.	258
Vatikanas giria olandus. Protestantai...	A. L.	260
AKIRAČIAI: Dar apie ekumenizmą	A. Ignaitis	262
ANAPUS		263
ŠYPSANTIS: Genys margas, tautos dar margsnės	Parinko Pr. Alš.	265
ATGARSIAI		266
FILMAI: Filmus suglaustai vertinant		267

Šio numerio iliustracijos: A. Kezio, S. J., nuotraukos (viršelio I psl., 246, 250, 255), Jokūbo Dagio medžio skulptūra "Tremtinio malda" (233), vysk. Antano Deksnio atvaizdas (234), S. Ulšinsko vitražas K. Donelaitis (240), Vyt. Valaičio nuotrauka (264).

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausias redaktorius — Kęstutis Trimakas, S. J. Redakcinis kolektyvas: Gintarė Ivaškienė, Stasys Yla, Algimantas Kezys, S. J. (foto redaktorius), Vaclovas Kleiza, dr. Arūnas Liulevičius, Aušrelė Liulevičienė, Zita Sodeikienė (meninė priežiūra), Nijolė Užabalienė, Juozas Vaišnys, S. J. Administratorius — Petras Kleinas, S. J. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. U.S.A. Telefonas — RE 7-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Connecticut. Prenumerata metams — \$5.00; atskiro numerio kaina — \$0.50.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$5.00, single copy 50c. Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

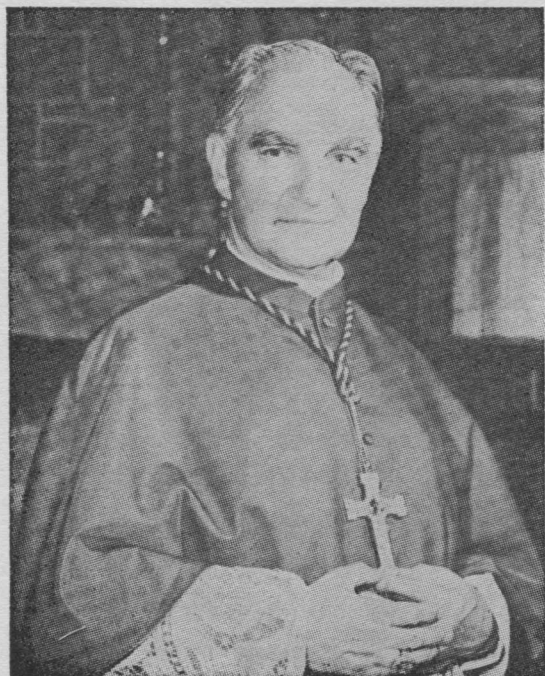
UOLA

*Aš remiuos į Dievą, kaip į uolą,
Virpėdamas, be kalbos,
Ant gyvybės ir mirties ribos.
Lyg ugniniai lapai žvaigždės puola...
Kur pradžia, kur pabaiga?
Aš remiuos į nepajudinamą uolą
Krūtine nuoga.*

Kazys Bradūnas

Jokūbas Dagys. TREMTINIO MALDA
(Medis).

Vyskupas Antanas Deksnys

■ Ganytojas lietuviams

Naujojo vyskupo Antano Deksnio paskyrimas Vakarų Europos lietuviams parodė tiek mums patiems, tiek kitataučiams, kad mes vis dėlto nesame taip jau visiškai Katalikų Bažnyčioj užmiršti.

Daugelis mūsų džiaugiasi, kad naujo lietuvio veikla palaikys lietuvių ir kels lietuviškus reikalus kitataučių tarpe. Tikrai yra pagrindo tuo džiaugtis. Tačiau šia proga norėtusi priminti vyskupo darbų reikšmę, ryškinamą ir paties popiežiaus vardu pa-

siųstame naujojo vyskupo paskyrimo dokumente. "Dėl žiauraus karo ir jo sukeltų aštrių sukrėtimų žmonijoj, daug žmonių yra priversti gyventi ne savo gimtajame krašte. Dėl šio fakto ir dėl to, kad tikra taika dar nėra patekėjusi, tokių žmonių moralinio gyvenimo palaikymo darbas ir mokymas krikščioniškajame tikėjime atrodo beesąs dar sunkesnis. Todėl mes, kuriuos Šventoji Dvasia yra išsirinkusi visos Bažnyčios ganytoju ir vadovu, laikome viena svarbiausių pareigų išrinkti vertus vyskopus, kurie kaip tiesos liudytojai ir sielų išganymo tarnautojai, gausiai perduotų dangiškos malonės paguodą ir antgamtinį gyvenimą visiems žmonėms, o ypač tiems, kurie yra paliesti anksčiau minimų nelaimių".

Pirminis vyskupo tikslas yra dvasinis religinis. Ir dėl to yra džiugu, kad naujas ganytojas ateina į mūsų tarpą.

■ Popiežius Ženevoje

Popiežiaus atsilankymas Ženevoje yra svarbus įvykis, liudijąs ir apie viltį, ir apie sunkumus, besiekiant krikščionių vienybės.

Ženeva yra istorinis protestantų reformacijos centras, kurioje šiuo metu yra Pasaulio Bažnyčių Tarybos centrinė būstinė. Savikalboje popiežius iškėlė tris dalykus: 1) jį kvietė visus krikščionis bendradarbiaut siekiant visų krikščionių vienybės, 2) teigiamai įvertino PBT veiklą, pavadindama ją "nuostabiu sąjūdžiu" ir 3) vis dėlto pripažino, kad klausimas, ar Katalikų Bažnyčia tapti PBT nariu, "dar nėra tiek pribrendęs".

kad būtų galima ar reikėtų duoti teigiamą atsakymą”.

PBT general. sekr. dr. Eugene C. Blake pasveikino popiežių ir pareiškė, kad popiežiaus atsilankymas PBT centre rodo “augimą ekumeninio sąjūdžio, kuriuo Kristus mūsų šimtmetyje jungia Bažnyčią”.

Paulius VI perdavė nežinomo asmens padovanotus 100,000 dol. PB Tarybai ir dalyvavo bendrose maldose. Be to, lankėsi ir Tarptautiniame Darbo Organizacijos kongrese, kuriame pasakė kalbą, išskeldamas darbininko vertę virš darbo ir žmogaus vertę virš technikos.

■ Jaunimo žygis

Lietuvių Jaunimo Žygio už tikėjimo laisvę idėja ima vis labiau plisti. Visuomenės tautinės ir religinės viršūnės labiau ją pradeda remti. Jaunimo organizacijų atstovams sudarius centrinių komitetą, vykdomi konkretūs planai. Viešais simpoziumais Čikagoj ir Clevelande bei periodine spauda žygio idėja imi plačiau sklisti visuomenėj (žr. šio “L. L.” nr. *Jaunystės* skyrių, 252 psl.)

Žygis dar neranda platesnio atgarsio pačiame jaunime. Tuo turi pasirūpinti į žygį įsijungusio jaunimo organizacijų vadovybės. Tam puiki proga — vasaros stovyklos ir suvažiavimai.

Žygis neturėtų pasibaigti vien jaunimo delegacijos pasiuntimu pas popiežių, bet turėtų išsiplėsti į sąjūdį peticijomis, ekumeninėmis pamaldomis bei kitais būdais atkreipti gyvenamųjų kraštų žmonių dėmesį į religinę spaudą už Geležinės Uždangos.

■ Įstaigos ir naudojimasis jomis

Dėl mokinių stokos susidarius per daug nuostolių, uždaroama Tėvų Pranciškonų vadovaujama berniukų gimnazija Kennebunkporte. Visko ten buvo. Trūko tik vieno — kad kas ją pakankamai naudotųsi ir už naudojimąsi apmokėtų... Tik vėl — vargiai ar tokia gimnazija būtų uždariusi, jei ji būtų buvusi ne Kennebunkporte, bet, sakykim, Čikagoje.

* * *

Dėl gimnazijos, kurią mergaitės lanko, uždarymo, Putnamo mergaičių bendrabutis

uždaromas. O juo visą eilę metų naudingai pasinaudojo būrys lietuvių (dar vos tik šių metų “L. L.” gegužės numeryje A. Rygelytė tą bendrabutį pavadino “pačiu svarbiausiu dalyku savo gyvenime”, 183 psl.).

* * *

Putnamo Seserys nusprendė nestatyti stovyklos prie Putnamo ir nupirko nebenaudojamą stovyklą Vermonte. Reikia tikėtis, kad nauja stovyklos vieta bus patogi stovyklautojams iš įvairių vietovių.

* * *

Bendras dėsniš tebegalioja: mūsų išeivių institucijos išsilaiko tik bendra talka: iš vienos pusės, jomis visuomenei naudojantis ir jas remiant; iš kitos — jas darant visuomenei kuo prieinamesnes.

■ ... ar Bažnyčia tebėra šeima?

“Šiuo metu yra labiausiai būtina įvertinti vyskupo Shannon istoriją”, rašo katalikų savaitraštis *National Register* (VI. 15), “nes be jokios abejonės ji jau turėjo ir ilgai dar turės gilią reikšmę sekančiose savaitėse ir mėnesiuose kiekvienam sąmoningam krikščioniui... Šis atvejis yra tuo svarbus, kad jis nusagsto labiausiai kontroversinius šių dienų klausimus Bažnyčiai: sąžinės laisvę, in-formuotos sąžinės pareigą, autoriteto naudojimą, “naudą” bet kokia kaina išvengti tariamo skandalo, “mažo balto melo” moraliskumą ir spaudos atsakomybę ieškoti ir spausdinti tiesą”.

Vyskupo Shannon istorija yra tokia. Jis yra pagalbinis vyskupas St. Paul ir Minneapolio arkivyskupijoj. Pagal amerikiečių jėzuitų *America* žurnalą (VI. 14), jis “pasirodė esąs JAV Bažnyčiai efektingiausiu kalbėtoju jaunimui, prispaustiesiems, ...intelektualams”. Jo vertę rodo ir tas faktas, kad įvairiomis progomis JAV vyskupai buvo jį išsirinkę kalbėti jų visų vardu.

Po ilgų ir rimtų svarstymų šis vyskupas parašė popiežiui laišką pagal savo sąžinę negalįs priimti *Humanae vitae* enciklikos ir dėl savo užimamų pareigų jaučiąs atsakomybę popiežiui apie tai pranešti. Savo nužiūra ar iš aukščiau verčiamas jis parašė atsistatydinimo raštą. Roma jam pasiūlė be

bažnytinių pareigų apsigyventi vienoj iš trijų nurodytų vietovių už JAV ribų. Jis su tokia tremtimi nesutiko ir šiuo metu laikinai profesoriauja viename universitete.

Šiuo reikalu St. Paul arkivyskupijos kanceliarija ne visai jaukiai jautėsi, nes atsistatydinimo faktą "dengė" net to fakto paneigimu. Spauda visa tai iškėlė viešumon. Vyskupo trėmimo faktas atsistoja labai skausmingoj situacijoje (pvz. katalikų savaitraštis *Ave Maria* jį pavadino "skandalingu").

Skausminga situacija yra dėl to, kad, pagal aukščiau minėtame interview pasakytus kardinolo Suenens žodžius, "Bažnyčia yra arba šeima arba ji yra niekas. Kiekvienoj šeimoj turi būti atviras pokalbis nesusipratimams išvengti ir atmosferai praskaidrinti". Ne trėmimai. Su pagrindu *America* kelia klausimą: "Kas dedasi Bažnyčioj, jei ji gali nustoti tokio vyro oficialaus patarnavimo?"

■ Kodėl Bažnyčioj krizė?

Plačiai nuskambėjusiam *Informations Catholique Internationales* Interview belgų kardinolas Suenens teigia, kad pagrindinė šių laikų katalikus skirianti problema yra "pirminis žvilgsnis į Bažnyčią". Vieni net po II Vatikano suvažiavimo į Bažnyčią žvelgia "formalistiniu, ... juridiniu žvilgsniu"; kiti gi ją mato kaip "evangelinę tikrovę josios gilioje dvasinėje ir sakramentinėje paslapyje". Daug problemų kyla iš to, kad kai kurie įstatymai ir struktūros tinka nebe šiems, bet tik praėjusiems laikams.

Pagal kardinolą Suenens, daug žmonių kritikuoja dabartines bažnytines struktūras "kaip tik dėl to, kad jie Bažnyčią myli... Tie ištikimi popiežiaus sūnūs Bažnyčioj neabejoja popiežiaus autoritetu, bet ta "sistema", kuri laiko jį kaliniu ir įvelia į menkiausius

nutarimus, daromus Romos kongregacijose, nežiūrint to, ar jis tokius dekretus pasirašo, ar nepasirašo... Ko reikia — tai kiekvieną — net patį Šv. Tėvą — išlaisvinti iš tos sistemos, kuria buvo nepasitenkinama jau kelis šimtmečius... Nes, nors popiežiai ateina ir praeina, (Romos) kurija pasilieka".

Iš praeities užsilikęs Romos kurijos mentalitetas savo esme pasižymi "biurokratine, statistiška, juridine, centralizuojančia tendencija; tai charakteringa žmonėms, labiau matantiems praeitį įvestą tvarką, negu ateities reikalavimus; artimesnis I Vatikano dvasiai, negu 2000 metams; labiau besijaudinantiems užgniaužti prasižengimus, negu suprasti ir puoselėti naujas vertybes ir aspiracijas, iškylančias pačioj Bažnyčioj ir likusiame pasaulyje".

Bažnyčioj krizę pašalinti kardinolas Suenens siūlo įgyvendinti II Vatikano susirinkime priimtą popiežiaus, vyskupų ir pasauliečių bendrą atsakingumą: pakeisti popiežiaus rinkimo būdą, iš Romos netrukdyti vyskupams pravesti atsinaujinimą pagal vietines sąlygas, suteikti tikrą atsakomybę pasauliečiams Bažnyčioj.

Ši bažnytinės santvarkos kritika nėra visiškai nauja. Tačiau tokio žymaus kardinolo tiesus žodis turėtų atrasti tinkamesnį atgarsį negu ligi šiol. Pramatoma, kad Katalikų Bažnyčios antrajame vyskupų sinode, įvyksiančiame spalio mėnesį, bus siekiama vyskopus dar labiau palenkti Romos kurijai. Kardinolas Suenens kalba už norinčius pasukti labiau savitu keliu įvairiose srityse — pastoracijoje, liturgijoje, bažnytinėje struktūroje ir kt. Ligi šiol svarbiausią tokio savito kelio apraišką tenka laikyti Vakarų Vokietijos, Kanados, Olandijos, Belgijos, Prancūzijos ir kitų kraštų vyskupų bendrus pastoracinius potvarkius, prileidžiančius išimtis iš *Humanae vitae* enciklikos pagal savo sąžinę gimimams kontroliuoti.

STEBINT ir SVARSTANT

APIE KULTŪRĄ APSKRITAI IR LIETUVIŠKĄJĄ KULTŪRĄ

FELIKSAS JUCEVIČIUS

Ar mes imsime Victor Hugo, ar Karl Marksą, vienas ir kitas pranašavo, kad XX amžius bus internacionalizmo amžius. Tačiau mūsų amžiaus istorija rodo, kad jie klydo, o Friedrich Nietzsche buvo teisus, kai jis sakė, kad šis amžius bus nacionalinių karų amžius. Jis yra ne tik nacionalinių karų, bet nacionalizmo amžius apskritai. Iš tikrųjų, šiandien žmonija išgyvena tautinių valstybių gimimą ir atgimimą. Mes, lietuviai, gyvename nebe tautinį atgimimą, o labiau tautinį brendimą. Kaip jaunuolis, taip ir bręstanti tauta susiduria su daugeliu klausimų, kuriuos pavadiname tautiniais. Tačiau grynai tautinių klausimų nėra. Visi šios rūšies klausimai yra galutinėje analizėje žmogiškosios buities klausimai, nes jų bendrasis denominatorius yra ne tiek tauta, kiek žmogus. Tautiniai klausimai yra žmogiškosios situacijos klausimai. Jie nepsprendžia žmogaus prigimties. Tautinė kultūra nesudaro išimties. Žmogiškosios buities klausimai tam tikroje istorinėje, geografinėje, politinėje ar kitoje situacijoje sudaro tautinės kultūros problemą.

Tautą sudaro individai. Individai grupuojasi į didesnius vienetus. Kaip kiekvienas individas, taip ir kiekviena grupė turi savo pasaulį. Kaip vieni, taip ir kiti turi savo kultūrą. Tautinė kultūra yra toji delta, į kurią susilieja individų bei grupių kultūra. Kad individualinė kultūra priklausio nuo grupių kultūros, o pastarųjų nuo tautinės, tai nereikalauja įrodinėjimų. Bet taip pat aišku, kad tarp šių paskirų vienetų yra tarpiveika. Trauka yra ne tik gamtinio, bet ir žmogiškojo pasaulio apraška, ir štai kodėl su traukos dėsniu reikia skaitytis ne tik mechanikoje, bet ir sociologijoje. Skirtumas tarp vienos traukos ir kitos glūdi tik tame, kad viena nusišako lengviau matematinėmis formulėmis, o kita — loginėmis kategorijomis.

Nors kultūrai tautinis aspektas yra ant-raeilis dalykas, bet tautai kultūra yra kategorinis imperatyvas. Kurti reiškia tautai ne pramogą, o būtinybę. Nekurianti tauta sunaikiai pateisina save. Istorijoje sutinkame tautų be kūrybinio polėkio, dvasiniai su-rambėjusių tautų, tautų be dvasinio veido. Tokias tautas turėjo tikriausiai mintyje Ortega y Gasset, kai rašė: "Gamta yra visad su mumis. Ji pasitenkina savimi. Gamtos miškuose mes galime likti nenubaustais laukiniais. Mes galime taip pat apsispręsti niekad nenuvilti būti tokiais be jokio kito pavojaus, kad gali pasirodyti kitų tautų, kurios nėra laukinės. Bet principe lieka galimybė turėti amžiais primityvių tautų. Breyssing vadino jas 'nesibaigiančios aušros tautomis', tautomis, kurios paliko nejudančioje, sušalusioje prieblandoje, kuri niekada nepasiekia vidurdienio" (José Ortega y Gasset, *The Revolt of the Masses*, W. W. Norton and Company, Inc., 1957, 88 psl.).

Kultūra išveda tautas iš miškų ir urvų, t. y. gamtos prieglobsčio, į gyvenimą, kurį vadiname civilizacija. Ji apspręžia taip pat tautų likimą. Tautos be kultūros — tai medis be šaknų. Tautos su maža kultūra — tai medis su mažai šaknų. Kai užėina istorinės audros, tai tautos be kultūros yra nupučiamos nebūtin, o tautos su menka kultūra — žiauriai apdraskomos. Kunigaikščių Lietuva yra klasikinis pavyzdys tautos su menka kultūra. Jie niekada nepasiekė "vidurdienio", ji liko "sušalusioje prieblandoje" ant visados.

Bet kas yra kultūra? Socialinių normų sistema? Realizuotų moralinių bei intelektualinių vertybių suma? Humanizmas? Technika? Organizacija? Visa tai ir dar daugiau. Kultūra turi daug bendro su tuo, ką amerikiečiai vadina "way of life". Iš tikrųjų, kultūra yra žmonių gyvenimo būdas, kuris išsisako menu ir literatūra, socia-

line santvarka ir politika, papročiais ir religija, technika ir organizacija. Bet visi tie dalykai dar nesudaro kultūros. Jie yra tik dalys, į kurias kultūra gali būti padaloma. Kaip žmogaus kūnas yra daugiau negu jo paskirų dalių suma, lygiai taip kultūra yra daugiau negu josios dalys. Kartais kai kas nori mus įtikinti, kad kultūra tėra tik tai, kas siejasi su literatūra ir mokslu, ir kad yra literatūrinės tradicijos kultūra ir mokslinė kultūra. Taip suprasti kultūrą reiškia nepaprastai susiaurinti jos horizontus. Kad kultūra yra daug daugiau negu tai, mes pamatome, kai panagrinėjame josios tikslą.

Kartą Nietzsche sakė, kad kultūros tikslas išeina iš "žemės laimės rėmų", ir, patikslindamas savo mintį, jis pridūrė, kad "jos tikslas yra sukurti didžius kūrinius" (Friedrich Nietzsche, *Nachgelassene Schriften*, II, 151 psl.). Šitokia kultūros tikslo samprata skamba faustiškai, ir kažkaip nesinori jos girdėti Nietzsche's lūpose: juk jis buvo toks aršus vakarų faustiškosios kultūros kritikas. Bet tuomi nesistebėjime, nes jis dažnai sau pačiam prieštaravo. Visai kitaip į kultūrą žiūri tas "ironiškojo veido riteris" Paskalis, o dar kitaip Freudas. Pirmasis kultūrinėje veikloje nemato nieko kito kaip žmogaus bandymą išsiblaškyti, užsimiršti ir užmiršti, o antrajam kultūra yra žmogaus bėgimas nuo savęs. Galutinėje analizėje vienas ir kitas sako maždaug tą patį dalyką, nes bandymas užsimiršti yra savos rūšies bėgimas nuo savęs, ir atvirkščiai. Vienam ir kitam kultūrinės veiklos pasekmės yra irgi tos pačios — jos dėka žmogus daugiau "nužmogėja", negu "sužmogėja". Nereikia, gal būt, net sakyti, kad šitokia kultūros samprata yra svetima krikščioniui. Krikščionis žino, kad žmogus yra kūrėjas savo prigimtimi, nes yra sutvertas į Kūrėjo paveikslą. Jis taip pat žino, kad Kūrėjas davė žmogui įsakymą "užviespatauti žemę". Užviespataudamas žemę, žmogus parodo, kad jis tikrai panašus į Kūrėją, ir tą panašumą jis dar labiau išryškina kūrybine veikla. Štai kodėl krikščioniui kultūrinė veikla yra ne mėginimas "užsimiršti" ar bėgimas nuo savęs, bet labiau troškimas save atbaigti. Kurti reiškia būti ne mažiau žmogui, bet daugiau, nes kurti — tai vis la-

biau panašėti į savo Kūrėją, vis labiau išryškinti jojo paveikslą savyje, ir tuo pačiu tapti daugiau žmogumi. Kai Hegelis įrodinėjo, kad žmogus yra tas padaras, kuris susikuria savo darbu, tai jis tik kartojo krikščionybės tiesą, kad žmogus kūrybine veikla atbaigia save.

Antikinės Graikijos žmogui kūrybinis talentas buvo taip pat dieviškumo išraiška. Hesiodas, Pindaras ir dramaturgai skelbė jam dievišką išmintį, o dievišką grožį jis matė savo skulptorių kūriniuose. Periklis žinojo, kad Eschilas ir Olimpo viešpačiai yra mirę. Jis žinojo, kad mirs Fidijas ir Sofoklis. Bet jis buvo tikras, kad Orestija ir Partenonas nemirs. Iš tikrųjų, miršta žmogus, bet kas yra dieviško jame nemiršta niekad. Mes turime prisiminti tai, kai sprendžiame kultūrines problemas. Kūryba, kaip kultūra apskritai, yra žmogaus dieviškumo apraiška, ir štai kodėl tautai pasisakyti už kūrybą reiškia pasisakyti už dieviškuosius horizontus. Visos kultūrinės formos yra galutinėje analizėje to gyvenimo formos, kurios kyla iš tos pačios dieviškosios versmės. Ši idėja yra mūsų laikų žmogui svetima. Bet ji buvo sava antikinių laikų graikams, viduramžių žmogui ir septynioliktojo amžiaus poetams.

2

Kadangi žmogaus kūrybinė galia pareina iš Dievo, štai kodėl kultūra siejasi taip tampriai su religija. Kas skiria kultūrą nuo religijos, tas paprastai nežino, nei kas yra kultūra, nei kas religija. Kultūra gimsta, vystosi ir bręsta, kai žmogus susižavi grožiu, tiesa ir gėriu. Gi grožis, tiesa ir gėris yra dvasinės vertybės ir metafizinės kategorijos. Kaip estetinis jautrumas, taip tiesos meilė ir gėrio troškimas rišasi su dvasiniu gilumu, kurio versmės glūdi transcendencijoje. Nors mes susiduriame su įvairiausiomis religijomis, tačiau jos visos alsuoja ta pačia transcendencija. Kartais ji išsisako kultūrinėmis formomis, kartais religiniais simboliais. Retas kas nusakė tą tiesą taip pagaunančiai, kaip André Malraux: "Kas riša tą bendrystę, kuria viduramžiškasis prietamsis pripildo skliautus, ir ženklų, kuriu egiptieškieji ansambliai pažymėjo bega-

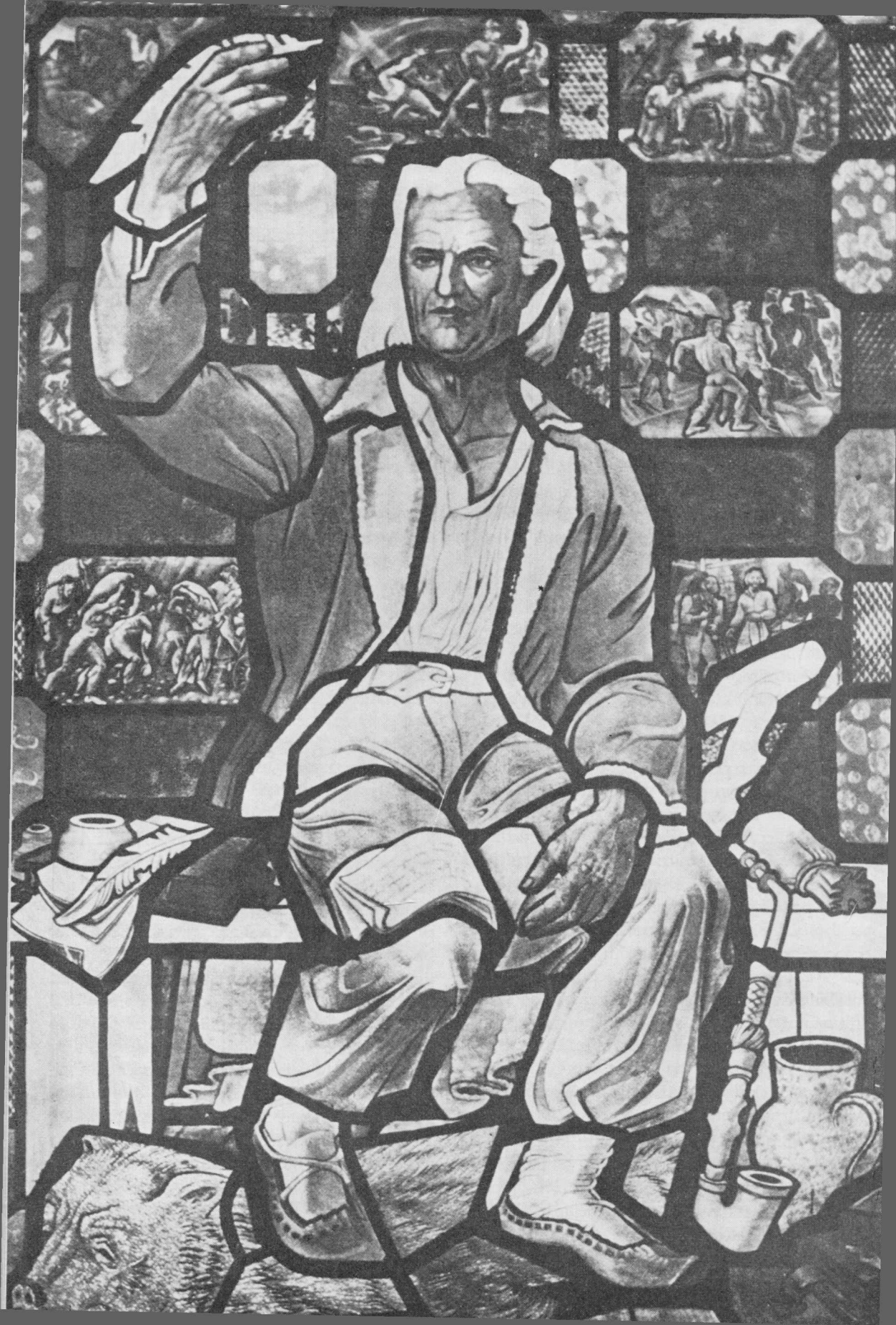
lybę: tarp visų tų formų, kurios suvokė tai, kas yra nesuvokiamo? Jos skelbia, kad yra kitas pasaulis, nebūtinai pragariškas ar dangiškas, nebūtinai tiktai pasaulis po mirties — esantis anapus. Visoms, skirtingame laipsnyje, tikrovė yra apraiška, ir egzistuoja kitas dalykas, kuris nėra apraiška ir nevisada vadinasi Dievas" (André Malraux, *La Métamorphose des Dieux*, Galerie de la Pléiade, 1957, 8-9 psl.).

Kas žemiškąją tikrovę padaro apraiška, o anapus apraišką — tikrovę? Mirtis. Kad mirtis yra visų religijų širdis, tai žinome nuo seniai, bet kad ji yra taip pat kultūros širdis, tai mums reikėjo laukti, kol tai pasakys Tegelis, Unamuno ir Freudas. Mirtis yra tas denominatorius, kuris tinka religijai ir kultūrai, ir štai kodėl jos rišasi viena su kita. Kultūra ir religija išgyvena mirtį, nors ir ne vienaip. Religija sutinka mirtį, ar net bėga į ją, kultūra bėga nuo mirties, ar net kovoja prieš ją. Bet sutikti mirtį, ar bėgti nuo jos nereiškia ją teigti ar neigti, o tik skirtingai laikytis jos akivaizdoje. Ir nevisuomet bėgimą nuo mirties sutinkame tik kultūroje, ar mirties sutikimą religijoje. Neretai religiją galime suvokti kaip bėgimą nuo mirties, o kultūrą — kaip josios apglėbimą. Kodėl taip yra? Todėl, kad tas pats žmogus, kuris kuria kultūrą, tas pats žmogus kuria ir religiją. Kaip religijos, taip ir kultūros žmogus yra tas pats mirties žmogus. Kai kada žmogaus religija išsisako kultūra, o kai kada jo kultūra išsisako religija. Neretai tarp kultūros ir religijos yra toks tamprus ryšys, jog sunku pasakyti, kur viena prasideda, o kita pasibaigia. Kas drįstų paneigti, kad religija išsisako kultūra? Kas norėtų tai paneigti, tas turėtų irgi paneigti, kad Barabudur, Šilko Kelio šventyklos ir Yun-hang grotos yra kultūriniai paminklai; jis turėtų paneigti, kad sfinksai ir piramidės yra kultūros paminklai, ir pagaliau jis turėtų paneigti, kad viduramžių katedros ir mūsų rūpintojėliai yra kultūros paminklai.

Kas religiją ir kultūrą suvokia kaip bėgimą nuo mirties, tas paprastai suvokia piramides, katedras, dangoraizius ir Horacijaus "paminklus patvaresnius už bronzą" kaip bėgimą nuo mirties. Taip suvokia kultūrą Unamuno. Taip ją suvokia Freudas ir jo

mokykla. Freudistams civilizacija yra žmogaus liguistas bandymas nugalėti mirtį. O jis nori nugalėti mirtį, kad galėtų pabrėžti savo individualybę. Individualybės pabrėžimas išsisako kūrybine veikla. Bet pabrėžti individualybę dar nereiškia užakcentuoti gyvenimą. Tai reiškia labiau jį paneigti. Jei norime žinoti, kodėl taip yra, tai freudistai liepia mums panagrinėti tą individualybę, kurią žmogus stengiasi taip pabrėžti. Tos analizės rezultatai rodo, kad šių dienų žmogus, t. y. civilizuotasis žmogus, žmogus, kuris "serga kultūros liga", pabrėžia ne gyvenimą mylinčią individualybę, o individualybę, kuri yra nepatenkinta gyvenimu, liguista ir varginama kaltės. Šioje kultūros sampratoje yra daug tiesos. Mes sutinkame per daug neurotikų, per daug visokios rūšies ligonių, per daug prislėgtųjų, kurie kuria šios dienos kultūrą, kad galėtumėme juos ignoruoti. Tačiau yra ir kita tiesa, kuri teigia, kad žmogus kuria ne todėl, kad jis ligonis, bet kad jis yra Kūrėjo paveikslas, kurio ir liguistas žmogus negali nusišlėpti. Graikų poetas dainavo, kad tarp visų nuostabiųjų gamtos dalykų jis nepažįsta nuostabesnio už žmogų. O krikščionis priduria, kad jis yra nuostabiausias todėl, kad turi kūrėjo dieviškąją galią. Koks skirtumas tarp kultūros sampratų, kurias mums duoda modernusis pesimizmas freudizmo ar kitoje versijoje ir krikščioniškasis optimizmas!

Ar ne Rilke sakė, kad poeto uždavinys yra gyvenimą susieti su mirtimi, ir kas teisingai supranta mirtį, tas taip pat teisingai supranta gyvenimą? Tačiau teisingai suprasti mirtį ir gyvenimą yra ne tik poeto, bet kiekvieno mirtingojo uždavinys. Ir jeigu jis nori tai padaryti, tai nebūtinai jis turi būti poetu, o tik krikščioniu, net nebūtinai krikščioniu, o tik krikščioniškai galvoti. Kaip krikščionybė supranta mirtį? Kaip dies natalis. Jai mirtis yra užgimimas, užgimimas amžinybei, t. y. buvimui, gyvenimui, egzistencijai, kuri nebeturi jau nieko bendro su laiku. Mirtis nereiškia gyvenimo sudužimo, o tik jojo pasikeitimą. Ji liudija žemiškojo gyvenimo atbaigimą, o ne jojo beprasmiškumą. Kai tai mes žinome, galime suprasti, kodėl krikščionybė buvo tokia milžiniška civilizacinė jėga. Net ir šiandien,

IŠ CIKLO “DONELAIČIO KAPAS”

KAZYS BRADŪNAS

ŽODŽIAI

*Pasislėpė žodžiai po medžiais,
Po javais, po pakelio žole —
Pavarai tu arkliuką pavadžiais
Ir išlipęs žingsniuoji šalia.*

*Karštą žodį po žodžio atrasdamas,
Ridinėji delnuos kaip kaštoną,
Čia pat iš tų žodžių iškepdamas
Šiltą hegzametro duoną...*

*O mes dabar tartum patrakę
Tarškam ratais kitais,
Žodžius lyg arklius užplakę
Devyniais prakaitais,*

*Kol nugriūva jie užkapoti
Pakelio akmenyse —
Ir Donelaitis ima raudoti
Žodžio šermenyse.*

DONELAITIS LOŠIA KORTOMIS SU MIRTIMI

*Kai šiaurėn paršvilpė kregždės,
Atvėrei tu langą į saulę
Ir kortas padalinai
Tarp savęs ir mirties.*

*O, kaip tau sekėsi
Vasaros popiečiais,
Kada javų brandumu
Mirčiai kortas sumaišei.*

*Bet slapta jai ruduo
Žemėtu pirštu
Pradengė juodąjį tūzą...
Dieve, dabar pamačiau —
Tavo rankos ėmė drebėti...*

*Ir jau šaltis žiemos
Užėmė žadą,
Kai, partiją baigiant,
Buvo atvožtas
Dočio parvežtas karstas...*

.....
*Tada tu metei
Viską laiminčių kortą —
Paklojai “Metus”!*

mes galime sunkiai įsivaizduoti gyvenimą be krikščionybės. Ir nereikia būti pranašu, kad galėtume sakyti, jog vakarų civilizacijos ateitis pareis nuo to, kiek ji atsinaujins ar neatsinaujins krikščionybėje. Niekas, gal būt, daugiau neprisidėjo prie vakarų kultūros nuosmūkio ir negalavimų kaip filosofijos, kurios žmoguje tematė tik mirtingąji. Jei ne pradžia, tai bent impulsą toms filosofijoms davė Hegelis. Pagal jį, istorijos dialektika yra laiko dialektika. O laikas yra tai, ką žmogus padaro iš mirties. Bet nežiūrint šios gilios ir įdomios idėjos, kuria gyvena hegeliškoji istorija, ji dvelkia giliu pesimizmu, kuris yra svetimas krikščioniui. Pagrindinis aktorius istorinėje scenoje yra nuteistasis nebūčiai. Hegelis sutapatina žmogų su mirtimi. Jis sako: "Baigtinybė ne tik pakeičia kaip kažkas apskritai, o praeina, ir gali praeiti ne tik todėl, kad galėtų būti be praėjimo, bet baigtinių daiktų būtis kaip tokia slepia savyje praeinamumo daiktą: jų gimimo valanda yra valanda jų mirties" (G. W. F. Hegel, *Wissenschaft der Logik*, Felix Meiner Verlag, Hamburg, 1967, I, 117 psl.). Reikia pripažinti, kad Hegelis sukūrė naują ir savitą istorijos filosofiją. Jo pasekėjaiėjo dar toliau: jie ryžosi pagal tą filosofiją sukurti ir naują gyvenimą. Bet koks gali būti tas gyvenimas, kurio išeitis ir atbaigties taškas yra mirtis? Vienas iš Hegelio interpretatorių buvo Marksas, ir mes žinome, kokią gyvenimą sukūrė marksistai. Kiti jo interpretatoriai sukūrė fašizmą, ir mums taip pat ne paslaptis, kaip atrodo fašistinis gyvenimas. Paskutiniai Hegelio aiškintojai yra egzistencialistai. Kas skaitė Sartro dramas ar jo pirmutinį romaną la Nausee, tas žino, kokią gyvenimo filosofiją jis skelbia. Net Albert Camus, kuriam "saulė ir laimė eina kartu", nusakė alegoriškai gyvenimą kaip marą. Šiuo vardu išėjo ir jo pats geriausias ir įspūdingiausias romanas.

Poetas yra teisus — mirties supratimas siejasi su gyvenimo supratimu. Kas klaidingai supranta mirtį, tas klaidingai supranta gyvenimą. Kad vakaruose begalės žmonių klaidingai supranta gyvenimą, tai liudija ne tik revoliucijos, marksizmai, fašizmai ir komunizmai, bet ir betarpiškoji kasdienybė

su mokytojų streikais, studentų riaušėmis, savižudybėmis, narkomanais. Retas kas mėgins užginčyti, kad mes esame liguista generacija ir liguistų generacijų vaikai. Nežinia tik, kiek supranta, kad viso to priežastis glūdi, gal būt, klaidingoje mirties, o tuo pačiu ir gyvenimo sampratoje? Jei betarpiškoji kasdienybė liudija, kad mirties samprata apsprendžia kultūrą, ar tai kartu nerodo, kad tarp religijos ir kultūros turėtų būti tamprus ryšys? Kad taip iš tikrųjų yra, niekas negali užginčyti nei metafiziniais, nei sociologiniais argumentais. Tai užginčyti negalima nei istoriniais argumentais, nors kai kas mėgina tai daryti, ir kaip pavyzdį nurodo krikščionybės įsiveržimą į graikiškai romėniškąjį pasaulį, kuris nebuvęs religinis. Bet tai netiesa. Graikiškai romėniškoji kultūra buvo taip pat religinė kultūra, bet jau nuosmūkyje, kai susidūrė su krikščionyste. Kai krikščionybė įsiveržė į Lietuvą, tai ji ir šičia susidūrė tik su religine kultūra, nors ir labai primityvioje stadijoje.

Apie krikščionybės ir pagonybės susidūrimą Lietuvoje yra nemaža kalbėta, bet ar šis klausimas yra tinkamai suvoktas, tai lieka atviru klausimu. Kartą Malraux teigė, kad praeities metamorfozė yra žvilgsnio metamorfozė. Tai tiesa. Praeities panorama priklauso nuo to taško, iš kurio mes į ją žvelgiame. Bet visuomet į ją žvelgiame iš dabarties. Štai kodėl praeities pažinimas apima ne tik praeitį, o ir dabartį. Kitaip sakant, praeities pažinimas yra bėlaikio laike suvokimas. Vieni gali tai padaryti, kiti ne. Štai kodėl geriausi istorikai yra ne tie, kurie daug žino, o tie, kurie bėlaikį išlukština laike. Shakespeares nusimanė, gal būt, daugiau apie istoriją, negu kai kurie istorikai, kurie metai iš metų prasėdi archyvuose. Ar Vinco Krėvės "Skirgaila" nesuvokia geriau krikščionybės bei pagonybės susidūrimo klausimo, negu ištisi istoriniai straipsniai? Kiekvienu atveju, tos dramos herojai pasako kartais nepaprastai daug tiesos apie save ir kitus ir ją pasako tiksliau ir vaizdžiau už to klausimo specialistus. Man ypač krito mintin žilagalvio Skurdulio išmintis: "Tautą, kaip žmogus, auga ir rimtėja, o jos tikėjimas dievais — tai rūbai, kuriuos jis dėvi.

POVATIKANINĖ BAŽNYČIOS PADĖTIS

Pastabos apie II Vatikano susirinkimo laimėjimus ir apie padėtį lietuvių tarpe

VYTAUTAS VYGANTAS

Neseniai man teko būti vienoj konferencijoj Dallas, Texas, kurios metu vienas garsus Amerikos teisininkas pasakė tokį anekdotą: "Trys asmenys, daktaras, inžinierius ir veikėjas (jis sakė teisininkas, bet aš sakyčiau veikėjas), ginčijosi, kuri gi iš tų profesijų esanti seniausia. Daktaras pats pirmas bandė įtikinėti, kad jo profesija esanti seniausia dėl to, kad iš Adomo šonkaulio buvo sukurta leva, ir tai buvusi pirmoji operacija, kurią atlikti galėjo tik daktaras. Inžinierius tuo nepasitenkino ir teigė, kad Šv. Rašte yra pasakyta, jog iš chaoso buvo padaryta tvarka, ir tai jau yra sistemos reikalas, kurią tegalėjo padaryti inžinierius. Veikėjas gi, atsisukęs į anuos du, paklausė: "O kas gi sukūrė tą chaosą?"

Aš bijausi, kad mano pašnekesys gali būti toks, kad kaip tik reikės inžinieriaus, o gal ir daktaro...

II VATIKANO SUSIRINKIMO LAIMĖJIMAI

Kalbant apie dabartinę Bažnyčią, būtinai reikia pirmiausia pažvelgti į patį II Vatikano

Mūsų tauta buvo vaikas, bet atėjo laikas tapti jaunuoliu, ir todėl ji keičia dievus" (Vincas Krėvė, *Skirgaila*, Palūžusios sielos, II).

Pagonybės ir krikščionybės susidūrimo problema Lietuvoje buvo religinė ir politinė, ir kas galėtų paneigti, kad ji nebuvo kartu kultūrinė problema? Pagonybės pakeitimas krikščionybe reiškė lietuvių tautai ne tik dievų pakeitimą, bet kartu ir gyvenimo būdo pakeitimą. Jei dėl šio pakeitimo ji kultūriškai daug pralaimėjo, tai dėl to kalte reikia suversti ne krikščionybei, bet jai pačiai, kuri nepajėgė ar nesugebėjo pagal naują religiją sukurti savitos kultūros, o ją vergiškai persiėmė iš svetimųjų.

(*Tėsinys sekančiame numeryje.*)

suvažiavimą. Leiskit man trumpai pažvelgti, kaip aš suprantu tą suvažiavimą.

Tur būt, plačiausiai žinomas žodis yra *aggiornamento*. Aš jį suprantu kaip šiandieninio žmogaus siekimą šiandien suprasti Kristų. To siekimo dėmai yra žmogaus šandieninis pasaulis, o jo kriterijus yra pats Kristus taip, kaip jis liudijamas Šv. Rašte. Šitokiuose dvasiniuose pasaulio rėmuose, man atrodo, visiškai neprasmingi yra Bažnyčios konservatorių ir liberalų - progresyviųjų skirtumai, kaip juos bandoma šandien labai plačiai iškelti. Toks skirstymas yra gan nevykęs.

Dabar kokie gi Vatikano suvažiavimo pagrindiniai laimėjimai? Išvardinsiu šiuos, nebūtinai visus, bet man ryškiausiai iškilusius: tai liturginiai pakeitimai, koleginiis bažnytinės hierarchijos supratimas, ekumeninis nusiteikimas, pačios orientacijos linkmė iš juridinės Bažnyčios į charizmatinę, sakramentinę Bažnyčią, religinės laisvės dekreto ir pastoracinė konstitucija *Bažnyčia dabartiniame pasaulyje*.

BENDRUOMENĖ

Pažiūrėkime trumpai į gal pagrindinę II Vatikano susirinkimo išraiškos momentą, t. y. į bendruomeninę Bažnyčios sąvoką. Šis suvažiavimas labai aiškiai, labai ryškiai pabrėžė bendruomenę. Bendruomenės sąvoka ryškėja kolegiškume, bendruomenės dalyvavime Mišiose ir jų koncelebravime (t. y. kartu kelių kunigų šv. Mišių atnašavime), pačių vyskupų įsijautime, kai jų 2,600 kartu posėdžiavo ir keitėsi mintimis.

Man atrodo, kad visiems labiausiai suprantamas ir pajustas buvo liturginis pakeitimas. Kitas labai svarbus Bažnyčios gyvenime yra koleginiis aspektas. Daugumos ar, sakyčiau, eilės teologų ir tikinčiųjų nuomo-

ne, tai yra I Vatikano suvažiavimo užbaigimas. Tada paskelbtas popiežiaus neklaidingumas tikrai dabar kolegijos rémuose išryškinamas. Tas kolegiškumas parodo įdomų balansą tarp centralizacijos ir decentralizacijos Bažnyčioje. Centralizacija įvyko per patį suvažiavimą, į kurį suvažiavo vyskupai iš siauros hierarchijos, kurios

KELIAS NAMO

KĘSTUTIS GAIDŽIŪNAS

*Ilgi vakarai
dar per tamsūs
rasti kelią
namo
grįžtančiam vyrui,
vaikų išėjusiam.*

pajutimu prieita prie sakramentinės kilmės ir koleginės išraiškos pajutimo. Tuo pačiu buvo išryškinta decentralizacija: kūrijos reformomis ji suteikė daugiau galios ir atsakomybės kiekvienam vyskupui savo vyskupijoje. Tas kolegiškumas buvo jaučiamas ir minčių pasikeitimu bei nebijojimu pripažinti Bažnyčioje klaidų, pavyzdžiui, kardinolas Frings atvirai kritikavo Romos kūriją. Tą kolegiškumo dvasią buvo galima pajusti pačią pirmąją suvažiavimo dieną, kai tas pats kardinolas Frings ir kitas kardinolas Lienart, atsistoję, pasisakė prieš Romos kūrijos iš anksto paruoštus įvairių komisijų sąrašus bei darbotvarkę. Šis netikėtas pačių vyskupų bandymas eigą pakeisti suvažiavimui davė visą dinamiką. Svarbu pabrėžti, kad šis kolegiškumas nėra popiežiaus kūrinys; pati sakramentinė tikrovė yra autonominė realybė, kylanti iš Bažnyčios vidinės vertės pajutimo. Tai vienas pačių svarbiausių suvažiavimo laimėjimų.

ORIENTACIJOS LINKMĖ

Dabar keletas žodžių apie pačią orientacijos linkmę, kaip Bažnyčioje arba hierarchijoje vystėsi minties evoliucija. Pats Paulius VI 1965 m. uždaromosios sekcijos pradžioje štai ką pasakė: "Šiame pasaulyje Baž-

nyčia ne tikslas, bet priemonė, tarnaujanti visai Bažnyčiai".

Tai rodo, kiek jau buvo sutikta pakeisti Bažnyčios gyvenimą, bet visada istorinio tęstinumo rémuose. Jeigu mes būtume šiuos žodžius paskleidę tikinčiųjų tarpe 1950 m., daug kas, tur būt, būtų pažiūrėjęs į juos skeptiškai ar net įtaręs juose slypint ereziją ar bent kokį jos atspalvį. Oponuodamas reformaciją, norėjusiai kurti nematomą Bažnyčią, šv. Belarminas labai pabrėžė institucinį Bažnyčios charakterį. Kontrareformaciniame laikotarpyje instituciškai ir struktūriškai pastatė labai tvirtą vienetą, kuris turėjo daug pagundos statyti save tikslu. Tik Pijaus XII enciklika apie Mistinį Kristaus Kūną vėl paryškino Bažnyčios charizmatinį ir dinaminį elementą. Dabar Bažnyčios matomumo nėra nebandoma iš viso panaikinti, bet jis pridengiamas, stengiantis atrasti joje gilesnę jos vertę. Tai, tur būt, linkmės atžvilgiu pats ryškiausias II Vatikano susirinkimo pakeitimas.

NAUJA IESKOJIMO FORMA

Pastoracinė konstitucijoje buvo norima pažvelgti į modernųjį pasaulį ir Bažnyčią šiandien. Iki šiol Bažnyčia dažniausiai naudojosi tik doktrininiiais paskelbimais ir tam tikro blogio paneigimais. Tikėjimo prasme tai buvo suprantama. Bet kai dabar norėjo pažiūrėti į šiandieninį sekulinį, nuo Bažnyčios ir, sakyčiau, nuo transcendentinių vertybių atskirtą pasaulį, nebeužteko anų išraiškos formų, bet reikėjo rasti neutralę formą. Tada Bažnyčia ėmė ne tiek autoritetingai tvirtinti, kiek ji bandė klausti ir statyti tam tikras perspektyvas. Netolimoj praeity technologinė pažanga ėjo nepaprastu greičiu, o žmogiškasis vystymas to greičio neturėjo. Šitoj problematikoje vyskupai jautė didelį reikalą bandyti nusakyti kritiškas normas, nusakyti ne autoritetyvine, bet ieškojimo prasme. Tikėjimas gali žmogui suteikti kryptį arba direktyvas apie jo kilmę bei galutinį tikslą, bet ne būtinai atsakyti į specifinius klausimus. Prancūzų egzistencialisto Gabriel Marcel žodžiais, "žmogus yra svarbesnis tuo, kuo jis yra, negu tuo, ką jis turi". Ką jis turi, Bažnyčia nėra nebandė nusakyti. Bažnyčia pasakė, kuo jis

yra, t. y. nurodė jo kilmę ir galutinį tikslą, bet ji sąmoningai nesiekė prasitarti specifiniais klausimais, o paliko laisvę. Ir tai, mano supratimu, yra nepaprastai tikslus šių dienų gyvenimo sprendimas.

Būtų galima sakyti, kad Bažnyčia saugiai sėdėjo kampe, bijojo, ir nenorėjo šitokio sprendimo duoti. Aš taip nemanau. Aš manau, kad Bažnyčia pati pajuto savo galutinės ir laikinos misijos harmonijos reikalingumą ir šitokia forma bandė tai išreikšti.

Tiek apie patį Bažnyčios suvažiavimą. Toks mano įspūdis apie II Vatikano suvažiavimo aidą bei jo pagrindinius laimėjimus.

LIETUVIŲ TARPE

Pažiūrėkime į bažnytinį gyvenimą lietuvių tarpe. Keliu klausimą, kiek siekiama bendruomeninę dvasią įnešti į šv. mišių atnašavimą. Nežinau, kiek yra dar neatsuktų altorių. Pernai man dar teko vieną pastebėti. Nežinau, kiek yra bažnyčių, kuriose nėra pasauliečių skaitytojų mišių metu. Bet žinau, kad lietuvių bažnyčioj, kurią aš lankau, nėra, ir man tuoj kyla kaltės jausmas, kad aš neprisidedu prie to. Liturginis atspalvis mūsų tarpe turėjo ypatingai sunkų kelią dėl to, kad Lietuvos gyvenime liturginis pasaulis buvo smarkiai atsilikęs.

Dabar pažiūrėkime į idėjinį pasaulį. Pažvelkime į spaudą. "Laiškuose Lietuviams" ir paskutiniuoju metu "Aidų" straipsnyje yra ryškiau paliesta keletas klausimų apie Bažnyčios gyvenimą po II Vatikano suvažiavimo. Bet štai prieš kiek laiko "Drauge" kun. Vaišnora aiškino, kad popiežius važiuos į Afriką dėl to, kad afrikiečiai yra paklusnūs. Aš prisibijau, kad tokiu naiviu aiškinimu mes sunkiai pajuntam tą tikrąją dvasios dinamiką, kuri yra iškilusi mūsų gyvenime. Afrikoj nėra gimdymų kontrolės problemos, kaip, pavyzdžiui, daugpatystė, ir afrikiečiai kunigai bei vyskupai ten irgi kelia daug problematinių klausimų. Aš bijau, kad šitokia kun. Vaišnoros interpretacija yra šiek tiek naivi. Ją mes čia ėmėm tik kaip vieną pavyzdį.

Lietuvoj išleistas Maldynas, ceremonijalas. Šis sovietų leistas leidinys yra ypatinai svarbus reiškinyje ne vien bažnytine

prasme bet ir kaip priemonė jungti lietuvių ir religiją kovai prieš komunizmą ir rusifikaciją. Šiaip už geležinės uždangos esančių katalikų tendencija yra prisirišti prie senų formų.

EVANGELIKAI IR KATALIKAI

Buvau liūdnai nuteiktas, kai pastebėjau lietuvių evangelikų reformatų žurnale "Mūsų Sparnuose" (1968 m. gruodžio nr.) šitokius pasakymus: "Po II Vatikano susirinkimo nutarimų ir jų dvasioje vestos politikos Lietuvoje katalikų bažnytiniame gyvenime įvyko radikalūs pasikeitimai. Prieita prie pilnos kolaboracijos su okupantų organais, besąlyginai remiant visus komunistinius siekius. Dabar Lietuvoje katalikų bažnyčiose atnašaujamos mišios už komunistų laimėjimus Vietname, už pasaulio taiką pagal Kremliaus nustatytą liniją, už komunizmo vadus, neaplenkiant ir lietuvių tautos parsidavėlių... Bažnyčioms renkamos aukos ir mokesčiai yra perduodami valstybės iždai, iš kurio režiminė valdžia apmoka bažnyčių tarnams algas ir pensijas bei remontuoja dar veikiančias bažnyčias. Į visus aukštesnius Bažnyčios postus yra įstatomi dvasiškiečiai, kurie yra įrodę savo darbais ir nusistatymu ištikimybę sovietinei valdžiai".

Pas mūsų evangelikus ekumeninis judėjimas yra labai defenzyvinis, bent iš šito žurnalo aš tai pastebėjau. Jokių būdu neneigiu fakto, kad katalikai evangelikų atžvilgiu yra padarę daug, daug žalos. Labai gerai atsimenu, jog Lietuvoj buvo laikoma, kad, kas katalikas, tai tas lietuvis, o kas evangelikas, tai tas vokieitis. Daug tokių netaktų padaryta. Tačiau tas defenzyvinis gyvenimas dabar nebereikalingas. Netiktų taip pat ir apie sunkiose sąlygose esančius Kristaus tarnus taip interpretuoti.

* * *

Šiuo metu organizuojame pasaulio lietuvių katalikų organizaciją. Laukčiau, kad į šį darbą būtų pažiūrėta ne organizacinės dinamikos, bet siekimo atžvilgiu kiek giliau. Organizacinę struktūrą galima lengvai sukurti, bet šių dienų pasaulyje išryškinti siekimus yra daug sunkesnis dalykas.

(Tęsinys kitame numeryje.)

Antanas Saulaitis, S. J., buvo išventintas kunigu š. m. gegužės 17 d. Waterbury, Conn. (JAV). Šventimų apeigose, kurias atliko vysk. Vincentas Brizgys, pirmą kartą istorijoje, buvo vartojama lietuvių kalba. Naujasis kunigas pirmas mišias atnašavo ten pat gegužės 18 d., o po to — Westone, Putname, Niujorke, Bostone, Toronte, Detroite, Čikagoje, Clevelande ir kitur. Šio puslapio nuotraukoj — A. Saulaitis atnašauja mišias Jaunimo Centro sodelyje Čikagoje. 246-249 psl. jis dalinasi savo pirmųjų kunigystės dienų išpūdžiais, o 251 psl. jo sesuo, vienuolė sesuo Jurgita, rašo, ką jai reiškia brolio šventimai.

VAKAR, ŠIANDIEN, RYTOJ

Naujai išventinto jauno lietuvio kunigo pirmieji išpūdžiai

Iš vakaro. Prisimenu, kaip jaudinausi prieš pirmuosius įžadus Jėzaus Draugijoje prieš šešerius metus, naujokynui pasibaigus. Sunku buvo išmiegoti.

Įpratau, Viešpatie, kad ramybė — tavo buvimo ženklas. Kaip ši vakarą ramu. Tu ateini pas mane. Aš ateinu pas tave.

Rytą pasiruošimas ir repeticija. Išdėjome visus rūbus, pasitarėme dėl apeigų su vyskupu.

Kaip bus gera visiems susirinkti ir vieningai švęsti, Viešpatie, toje pačioje bažnytėlėje, kurioje mažas buvau.

Procesijoje aplink bažnyčią. Koncelebruojantys kunigai, patarnautojai, mano draugas diakonas, vyskupas. Pravažiuoja automobiliai. Kąžin, ką galvoja žmonės? Kas čia šiandien vyksta? Kokie nematomi dalykai vykdomi matomu būdu? Kas įžiūri šio įvykio prasmę?

Procesijoje, jau bažnyčioje. Choras giesme sveikina vyskupą, apaštalų įpėdinį. Žmonių akys seka procesiją.

Viešpatie Dieve, čia tavo žmonės ir tavo tauta, tu — mūsų Dievas. Kaip mirga įvairūs drabužiai, veidai! Visų akys kreipiasi į tave, kuris suburi mus į vieną šeimą. Kokia graži tavo buveinė!

Skaitymai. Tėvas Leonardas Andriekus skaito evangeliją: "Jūs esate žemės druska. Jūs esate pasaulio šviesa."

Kaip šie žodžiai tinka mums šiais laikais! Kokia maloni bendra mūsų našta — pakelti kitų rūpesčius, vargus, atleisti, sutaisyti, pradžiuginti!

Lietuvių jėzuitų provincijolas laisvajame pasaulyje tėvas Gediminas Kijauskas pristato vyskupui: "Bažnyčia prašo, kad šį brolių kunigų išventintumėte."

Gan drąsiai galiu žengti ateitin. Nors mūsų mažą, jeigu laikysimės kartu, galėsime pasitarnauti mūsų tėvynei ir mūsų tautai.

Vyskupo žodis — žmonėms ir man: "Tikėk, ką mokai; mokyk, ką tiki; įgyvendink, ką mokai".

Džiaugiuosi, kad visi girdi man tariamus žodžius, nes žinos, kiek šiais laikais kunigas pareina nuo žmonių, kurie skatina, remia, pataria, prašo, supranta, priima.

Apklausinėjimas. Vyskupas klausia, ar noriai pasiryžti priimti kunigo pareigas.

Daug kas į kunigystę žiūri, kaip į auką nepilnai tikslia prasme, lyg kas sunaikinama ar ko atsisakoma. Pagal Naująjį Įstatymą, tai atsitiktina aukos aplinkybė. Auka — vienytis su Dievu per Kristų ir su tikinčiųjų bendruomene visuotinai, Kristaus pavyzdžiu. Taip, noriu, džiaugsmingai.

Paklusnumo pažadas. "Ar pažadi bažnytinei vyresnybei pagarbą ir klusnumą?"

Taip, Viešpatie, ištikimybę tavo Bažnyčiai, istorijoje tavojo darbo tąsą. Kiek daug žmonių pastangose už nuolatinį atsinaujinimą tavo siųstosios Dvasios šviesoje įskaito revoliuciją ir pasipriešinimą tavo bažnyčiai.

Litanija. Visi meldžia Viešpatį ir kartu šventųjų užtarimo, šventųjų, kurie žymūs Bažnyčios gyvenime per visus amžius.

Lietuvos kankiniai, niekas jūsų vardu nemini, mažai kas vardus ir bežinotų. Jūsų drąsa už tikėjimą ir tautinę ištikimybę duoda mums jėgų laisvai ir skaidriai žengti ateitin, jūsų vardu tęsti gyvenimą, vienyti ir vienytis, ugdyti ir auklėti, lavintis ir stengtis. Jūs gyvenate Lietuvos ateitimi, leiskite ir mums ir man būti tos šviesios ateities vilties dalininkais.

Rankų uždėjimas. Vyskupas, o po jo ir esantieji kunigai, uždeda rankaks ant galvos, vienas po kito.

Viešpatie, ką galvoja lietuvis vyskupas, šiais laikais šventindamas kunigą?

Zinau jau iš anksto, kad Šventoji Dvasia neateina iš karto jaučiamu būdu, bet metų metais ruošia, gyvenimu, paprastu būdu, ir kad

šių apeigų ir viso kunigiškojo gyvenimo visuma šiais įvykiais su-
traukiama.

Kiek paramos suteikia visi šiandien dalyvaujį kunigai, pritarda-
mi, taip paprastai rankas uždėdami!

Pašventinimo malda. Vyskupas maldos žodžiais paaiškina rankų
uždėjimo prasmę. Laikiniai patvirtintų žodžių gramatika ir žodynas
ne visada aiškus: "Tegauna, Dieve, tavo priimtą antraeilio nuopel-
no pareigą; savo elgesiu teisreiškia gyvenimo papročių kontrolę".
Kada mes tiek tikėsime tavo tapimu tikru žmogumi, tavo įsikūniji-
mu, kad nebijose švenčiausius dalykus išreikšti gryna ir gražia
lietuvių kalba?

Kunigo rūbais ap rengimas. Tėvas Kijauskas padeda užsidėti stulą
ir arnotą.

Drabužis — simbolis. Kiek daug kunigo darbo ir gyvenimo, ypatingai
dabar, atliekami apsirengus įvairiausiai, gyvenant įvairiose
vietose ir sąlygose, kartais tyliai ir nematomai!

Patepimas aliejumi. Vyskupas rankas, pirštus ir delną patepa alie-
jumi.

Viešpatie, mes esame tavo rankų darbas.

Pasveikinimas. Kiekvienas prie altoriaus esąs kunigas — provin-
cijolas, rektorius, klebonas — linki taikos ir ramybės.

Kaip gera pajusti bendrą kunigystę! Ką reiškia vyresnio amžiaus
kunigui, kad ateina naujas? Ar bendroji kunigystė gydo kylį tarp
senoviškųjų pažiūrų ir pažiūrų, išaugančių iš Antrojo Vatikano su-
važiavimo?

Sventimų mišios. Kristau, tu esi kunigas per amžius, mes tik dali-
ninkai; ir sava kunigyste suburi apie save visus žmones.

Laiminant žmones. Viešpatie, čia tavo tauta ir tavo žmonės. Tu esi
mūsų tarpe. Tavo meilė stiprina mus visus, tavo džiaugsmas pra-
džiugina mus, tavo taika ir ramybė veda ateitin.

Sekančią dieną pirmasis kunigiškasis pamokslas. Waterburyje,
lygiai dvidešimt metų nuo atvykimo Amerikon.

Skaitydami savo tautos įvykius, stengiamės suprasti, ką jie kalba,
ką sako mums, jaunimui: "Aš esu jūsų Dievas, jūs mano tauta".
Kaip pranašas Ezekielis vietoj išdžiūvusių kaulų matė Viešpaties
žadėtą gyvybę ir jėgą, taip ir mūsų gyvenimas turi pasižymėti vil-
timi, ne tik žodžiu, bet pačiu gyvenimu.

Mišios namie. Kaip savaiminai, nuo pirmųjų krikščionių ligi dabar,
tinka ši šventė, ši meilės ir artumo šventė, namuose, namie.

Mišios mokslo draugų tarpe, Westono kolegijoje. Mes tiek įvairūs
ir skirtingi, bet, per tuos metus kartu gyvendami, iš didelės įstaigos
sukūrėme namus, kuriuose yra sąlygos pajusti Dievo buvimą mū-
sų tarpe.

Mišios Putname, Nekaltai Pradėtosios Marijos seserų vienuolyne,
kartu su Raudondvario bendrabučio mergaitėmis.

Antanas Saulaitis, S. J.

BROLIO ŠVENTIMAI KUNIGYSTĖN

PAŽINAU jį tikrąjį vardą, suaugau su juo, juo parėmiau didelę dalį savo pasaulio. Mūsų šaknys vienoj žemėj.

Dabar per jį mūsų namuose duona ir vynas sotina begaline jėga. Mes esame buvę alkani — seniai ir neseniai. Dabar viskas praėity, ir joks badas mūsų nenugalės.

Atsimenu jį mažą, atsimenu jį linksmą, tvirtą, nedrąsų, ramų — visoki, tokį, koks jis šiandien yra, nes jame nėra apgaulės.

Nes Kristus yra saule apšviestuose kalnuose mano brolio akyse, ir Kristus yra neišskaitomose jų gelmėse.

Mes apsupti žmonių, laukiančių palaimos. Žinau, kad ji ateis, kai jiems jos labiausiai reikės. Žinau, kad ji bus paprasta, kasdieniška, gal nepastebima, bet gili ir nejučiomis gaivinanti.

Nes aš mačiau jį daug kur ir daug ką jo akyse mačiau ir žinau, kad pavasaris jame nevysta, nors saulei būtų per sunku.

Mūsų namai pašoktų, jei galėtų. Ir mūsų žemė auksu pavirstų... Bet žemė juoda ir žemėj gyvybė, ir mūsų dienos slepia ir atskleidžia.

Einame tolyn. Gilyn.

Jam begulint prieš altorių, suprantu ir niekad, niekad neužmiršiu. Jam uždedant rankas ant žmonių, rimstu, ir niekad, niekad neužmiršiu. Jam dalinant duoną ir vyną, žinau, kad žemėj šiandien badas mažta.

Nes duona, palaima ir malda mes vienas kitam nešam lai-mę — kiekvienas savo būdu, kiekvienas brolis.

Šią dieną švęsti truks visą amžių. Ir jo dar bus per maža.

Sesuo M. Jurgita - Saulaitytė

JAUNYSTĖ

LIETUVIŲ JAUNIMO ŽYGIS UŽ TIKĖJIMO LAISVĘ

Kas jis, ko jis siekia ir kaip

“Kodėl mes esame įsitikinę, kad šis žygis yra lietuviams, jaunimui ir ateičiai reikalingas?”

Kodėl mes esame įsitikinę, kad šis žygis yra lietuviams, jaunimui ir ateičiai reikalingas? Pagrindiniai jis vykdomas jaunimo iniciatyva. Šio žygio tikslai yra šie: 1) jungtis į ligšiolines lietuvių jaunimo pastangas krikščioniškai lietuviybei ugdyti, dalintis tos srities darbų patirtimi ir žiniomis apie lietuvių jaunimo dvasinį gyvenimą tėvynėje ir pasaulyje; 2) skatinti ir remti visus panašius kitų, ypač pavergtų, tautų tikinčiojo jaunimo darbus, siekiant artimesnių asmeninių ir organizacinių ryšių ir ieškant žygiui paramos; 3) kreiptis į šv. Tėvą, trumpai jam pristatant pavergtojo ir laisvojo jaunimo padėtį ir prašant, kad jis ypatingu laišku primintų pasauliui nuolatinį vaikų ir jaunimo religinį persekiojimą bei visas kitas dvasinio žalojimo formas: a) ši jaunimą bei laisvę gyvenančius jų artimuosius pavesdamas tikinčiųjų maldai ir ypatingai Bažnyčios vadų globai; b) kad jis paskirtų laisvajame pasaulyje lietuviams daugiau savų vyskupų, kurie galėtų mūsų gausias, ypač jaunąsias jėgas planingai jungti ir derinti.

Dabar norėčiau paminėti mūsų atliktus darbus: 1) yra suredaguota tikslų redakcija, kuri buvo paruošta lapkričio 13 d.; 2) kreiptasi į Clevelando vyskupą gruodžio 12 d., prašant visose parapijose bendros maldos už religinį jaunimo persekiojimą gruodžio 29 d., ir ta pati mintis buvo perduota visuomenei; 3) paskelbtas pats žygio atsišaukimas gruodžio 8 d.; 4) duotas pirmosios platesnės žinios spaudai; 5) išsiųstas pasveikinimas kardinolui Samore.

Taip pat iki šiol yra sudaryti du komitetai: finansų komitetas, kuris neperseniai susidarė Čikagoje, į kurį įeina šie asmenys: Jurgis Augius, pirmininkas, Eglė Juodvalkytė, spaudos sekretorė, Vytautas Narutis, Alfonsas Paragauskas ir Povilas Žumbakis, nariai. Taip pat yra sudarytas informacijų komitetas Clevelande: p. Petras Balčiūnas, p. Jonas Čiuberkis ir p. Vacys Ročiūnas.

Darbai, kuriuos dar reikia atlikti: 1) laukiamo vieno specialisto Romoje atsakymo dėl paruošimo memorandumo apie Lietuvos jaunimą; 2) ieškome eksperto rinkti žinioms apie laisvojo pasaulio jaunimą tam memorandumui; 3) kreipsimės į kitų tautų jaunimą; 4) suredaguosime peticiją; 5) sudarysime delegaciją; 6) rinksime parašus; 7) pakviesime narius garbės komitetan; 8) suorganizuosime pagelbinius komitetus visose didžioje lietuvių kolonijose.

Šį žygį įvykdyti be jaunimo ir be visuomenės bendro pritarimo būtų sunku. Aš norėčiau, kad kiekvienas pagalvotų, ypač jaunimas, apie dabartinį pasaulio jaunimą, kuris yra aktyvus, energingas, kartais išsišokantis. Šis žygis jaunimui būtų pats konkrečiausias, pats tiesiausias darbas, kuris yra reikalingas ir jaunimui, ir bendrai lietuvių visuomenei.

Tokia yra mūsų darbo pradžia; tikimės ji toliau išlaikyti ir tęsti. Šis komitetas, kuris yra susidaręs iš jaunimo organizacijų, atėjo su atvira mintim. Jau esam turėję apie 20 posėdžių, ir aš jaučiu, kad dirbdami kartu dėl vieno tikslo, savo tikslą pasieksim. *Rimas Laniauskas*

“Visa derinasi — ir jaunimas, kaip prašantieji, ir jų prašymai, ir pagaliau jų prašymo būdas... Tai visa širdimi sveikintinas ir remtinas reiškinys”.

Dažnai šių laikų Bažnyčioje kyla klausimas, ar tai, kas joje daroma, yra daroma pagal II Vatikano susirinkimo atsinaujinimo dvasią. Toks klausimas kyla ir dėl Jaunimo Žygio. Pasiremdamas to suvažiavimo dokumentais, teigiu, kad jis vyksta pagal II Vatikano susirinkimo dvasią. Pirmiausia, kad tie, kurie, ši žygį rengdami, prašo, turi ir teisę, ir užduoti prašyti; antra, kad tai ko jie prašo, atspindėjo ir Vatikane susirinkusiųjų vyskupų rūpesčiuose, ir pagaliau, kad pats būdas, kuriuo prašoma, esmose aplinkybėse, yra pagal to suvažiavimo dvasią.

Pirmiausia, apie tuos, kurie prašo. Prašantieji yra jaunimas, jauni pasauliečiai. II Vatikano suvažiavimas pakrikštijo pokalbio dvasią Bažnyčioje. Jo dokumentuose pasauliečiams pripažistamos šios teisės: “Kaip visi tikintieji, pasauliečiai... tepareiškia jiems (ganytojams) savo reikalus ir pageidavimus su ta laisvės ir pasitikėjimo dvasia, kuri dera Dievo vaikams ir broliams Kristuje (“II Vatikano susirinkimo dokumentai”, lietu. vert. I, 66 psl.).

Antra, tai, ko jie prašo, yra pagal II Vatikano susirinkimo dvasią. Tais rūpesčiais juk gyvena ir susirinkimą atvykę vyskupai, būtent, 1) religine jaunimo priespauda ir 2) pastoraciniu tikinčiųjų aprūpinimu.

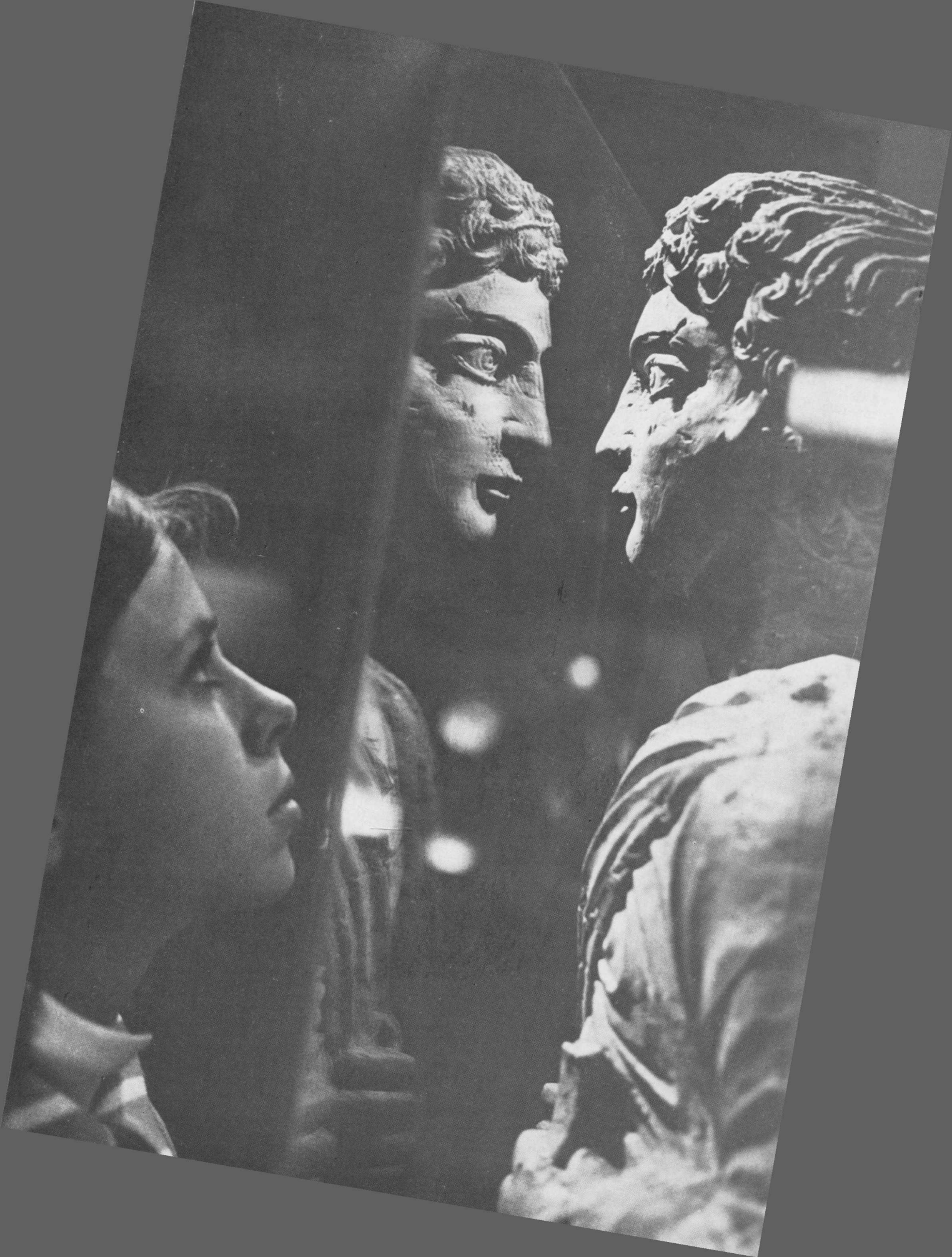
Jaunimas nori atkreipti pasaulio dėmesį į religinę priespaudą, kurią patiria jaunimas už Geležinės Uždangos. Šis jaunimo rūpestis kaip tik atitinka II Vatikano suvažiavimo vyskupų rūpestį, išreikštą to suvažiavimo dokumentuose ir tokiu būdu perduotą visai Katalikų Bažnyčiai bendruomenei. Pareiškime apie tikėjimo laisvę tvirtinama, kad taip, kaip Dievas pripažįsta žmogui laisvę santykiuoti su juo pačiu, taip, žmonės ir valdžios turi pripažinti visiems tą pačią laisvę. Dievas neprievartauja, ir žmogus neturi prievartauti: “Šis Vatikano sinodas skelbia, kad asmuo turi tikėjimo laisvės teisę. Toji laisvė reiškia, kad tikėjimo srityje žmogui negali daryti prievartos joks kitas žmogus, ar visuomeninė grupė, ar žmonių vyresnieji. Kitais žodžiais, kiek leidžia teisėtos ribos, tikėjimo srityje niekas negali būti verčiamas elgtis prieš savo sąžinę, nei trukdomas ją sekti” (ten pat, II, 290 psl.). Jaunimui ta teisė turi būti palikta ypač auklėjimo srityje ir jų pačių ugdymesi: “Šventasis Sinodas taip pat

pareiškia, jog vaikai ir jaunuoliai turi teisę būti skatinami teisinga sąžine žvelgti į dorines vertybes, patys už jas apsispręsti bei stengtis tobuliau pažinti ir pamilti Dievą. Todėl jis karštai prašo visus, kuriems yra pavesta vadovauti tautoms arba rūpintis auklėjimu, žiūrėti, kad ši šventa teisė niekada nebūtų iš jaunuomenės atimta” (ten pat, II, 269 psl.).

Mūsų jaunimas savo žygiu už tikėjimo laisvę išsijungia į bendrą Bažnyčios rūpestį persekiojamais savo nariais, ypač jaunimu. Tuo žygiu norima, kaip tik imanoma, atkreipti viso pasaulio dėmesį į ši jaunų sąžinių prievartavimą priverstiniu ateizmo mokymu ir trukdymu laisvai ir viešai išpažinti savo tikėjimą. Iškeliant tokią priespaudą prieš viešąją pasaulio opinią, bus padarytas spaudimas tą priespaudą sumažinti ar net visai pašalinti. Žygio organizatoriai yra įsitikinę, kad pats geriausias būdas pasiekti viešąją pasaulio opinią yra per popiežių, prašant juo parašyti encikliką.

Vatikano dokumentuose išreiškiamas vyskupų rūpestis tikinčiųjų mažumomis: “Panašiai (kaip ir skirtingų apeigų katalikais — K. T.) tebūnie rūpinamasi tikinčiaisiais, kurie vartoja skirtingą kalbą: arba pavedant juos tos pat kalbos kunigams bei parapijoms, arba... prireikus net konsekruotam vyskupui” (ten pat, II, 78 psl.). Išeivijoje turime vyskupą V. Brizgį. Vakarų Europos lietuviams paskirtas naujas vyskupas Ant. Deksnys. Jaunimas mato reikala ir prašo paskirti dar daugiau. Bažnyčiai vadovybei dera, pagal II Vatikano susirinkimo nurodymus, apsvarstyti “su tėviška meile... Kristuje pasauliečių pageidavimus” (ten pat, I, 67 psl.).

Beliaka trumpai aptarti tretįjį žygio reikalą — prašymo būdą. II Vatikano suvažiavimas nurodo ivairias formas, kuriomis pasauliečiai gali savo pageidavimus pareikšti. Daugelyje vietovių tokios pokalbio formos, kaip vyskupijų ir parapijų komitetai bei sinodai, dar nėra įsteigtos. Taip pernai įvykęs III Pasauliečių Apaštalavimo Kongresas Romoje konstatavo Bažnyčioje esant didelę nusistovėjusių pokalbių stoka. Mes, lietuviai išeiviai katalikai, esame dar keblesnėje padėtyje, gyvendami svetimuose kraštuose, neturėdami aiškių planų, kaip mūsų tikinčiųjų balsas turėtų būti girdimas. Esant tokioms aplinkybėms, bet kokios žmogiš-

kos ir žmoniškos priemonės yra vertingos, reikalingos ir galimos, jeigu tik yra iškilę labai svarbūs reikalai. Reikalai, kuriuos kelia jaunimas, yra svarbūs. Būdas yra žmogiškas, žmoniškas ir įprastas, nes kasmet popiežių aplanko šimtai delegacijų. Tad jaunimas pasirinko šią priemonę — pasiųsti jaunimo delegaciją, kuri popiežiui įteiktų savo prašymus.

“Ar lietuvių jaunimo organizacijos Jaunimo Žygį remia? Taip, jos remia”.

Kyla klausimas, ar lietuvių jaunimo organizacijos remia Jaunimo Žygį. Taip, jos remia. Pernai gruodžio 8 d. baigiantis Lietuvos Laisvės Kovos Metams, jaunimo organizacijų atstovai, susirinkę Clevelande, pareiškė:

“Baigiant Lietuvos Laisvės Kovos Metus, lietuviškos jaunimo organizacijos nutarė: 1) stengtis supažindinti laisvojo pasaulio jaunimą su jaunimo padėtimi pavergtame pasaulyje ir 2) nusiųsti delegaciją pas Šventąjį Tėvą, prašant: a) kad jis atskiru laišku primintų pasauliui apie komunistiniuose kraštuose be paliovos vykdomą religinį žmonių, ypač jaunimo, persekiojimą ir b) suteiktų ypatingą Katalikų Bažnyčios globą pavergtiesiems ir laisviesiems mū-

Tokiu būdu visa derinasi — ir jaunimas, kaip prašantieji, ir jų prašymai, ir pagaliau jų prašymo būdas. Šis žygis yra visai teisėtas. Ir ne tik teisėtas — jis, pagal II Vatikano susirinkimo dvasią, yra visa širdimi sveikintinas ir remtinas reiškinys.

Kęstutis Trimakas, S. J.

sų broliams krikščioniškosios lietuviybės ugdy-me”. Ši nutarimą pasirašė Akademinio Skautų Sąjūdžio, Korp. Neo-Lithuania, Lietuvių Jūrų Skautijos, Lietuvių Skaučių Seserijos, Lietuvių Skautų Brolijos, Lietuvos Vyčių, Moksleivių Ateitininkų Sąjungos, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Jaunimo Sekcijos ir Studentų Ateitininkų Sąjungos atstovai.

Šiais metais jaunimo organizacijų atstovai sudarė veiklius komitetus Čikagoje ir Clevelande. Bandoma per centro valdybas įtraukti visą jaunimą į darbą. Netrukus tokie komitetai bus sudaryti Toronte ir Niujorke.

Eglė Juodvalkytė

“Jaunimo Žygis yra ne kas kita kaip garbingas įsipareigojimas atlikti tą prievolę, kurią jam lietuvių tauta yra uždėjusi, o senoji karta yra pavedusi”.

Lietuvių tauta didžiuojasi kiekvienu savo šeimos nariu, kuris kenčia dėl lietuviybės, kuris didvyriu pasitraukė iš gyvųjų tarpo, bet nesididžiuoja tais, kurie savo valia pasitraukia iš besisielojančiųjų lietuvišku reikalu ir kurie šiame sodriame gyvenime nemato nieko kito kaip tik save ir paskėsta patogumų jūroje.

Kiekvienas esam atsakingas už lietuvių tautos likimą. Tauta mus visus įpareigoja. Mes visi kaip vienas turim sielotis lietuviškais reikalais, nes tautos likimas yra sprendžiamas ne vien krašte. Lietuvių tautai užimta burna, jai atimtas žodis, ji kenčia vergiją. Lietuvis yra persekiojamas už tikėjimą ir tremiamas už kryžiaus ženklą. Jis kenčia todėl, kad jis yra lietuvis, kad jis nenori paklusti okupantui ir patikėti melui. Mūsų jaunimas sukruto ir išėjo į nelygią kovą su okupantu. Jisai neša petiją ir beldžiasi į aukščiausio moralinio autoriteto duris. Jis eina pas popiežių, bet šis žingsnis nėra vien religinio gyvenimo apraška. Jis kalba

pavergtos tautos vardu. Jis nori nušviesti tikrąją padėtį, kurią okupantas visomis priemonėmis bando iškraipyti.

Žygis už religinę laisvę yra visos lietuvių tautos vieningos valios pareiškimas ir vieninga kova dėl ateities Lietuvos. Šiuo metu Jaunimo Žygis yra ne kas kita kaip garbingas įsipareigojimas atlikti tą prievolę, kurią jam lietuvių tauta yra uždėjusi, o senoji karta yra pavedusi. Šitas žygis riša mus visus. Man malonu konstatuoti, kad mūsų jaunimas yra kovingas, kad jis yra energingas.

Tegul būna leista man baigti šitą žygio vertinimą, kaip lietuvių tautos valingą pasireikimą kovoje dėl religinės ir lietuvių tautos laisvės, šiais žodžiais: “Tu, kurs nustatei paukščiams takus, žvaigždėms kelius, Tu kuris žmogui įdiegei tikėjimo ir laisvės troškimą, užgrūdink kovoje mus ir palaimink mūsų ryžtingąjį jaunimą.

Algirdas Aglinskas

DVIKALBIŠKUMO PROBLEMA

Ar yra kenksminga, ar naudinga išmokyti vaikus dviejų kalbų

JONAS KAVALIŪNAS

Dvikalbiškumas — tai to paties asmens vartojimas pakaitomis dviejų kalbų. Kalbant dviem kalbom, jos paprastai vartojamos skirtingais atvejais: viena dažniausiai namuose, o kita profesiniam darbe ar bažnyčioj. Jos abi tačiau tarpusavy nekonkuruoja, o laikosi savo srities. Jei ji savo srityje, pvz. namuose, nebevartojama, nyksta.

Dar nedaug, palyginti, žinome, kaip išmoks-tame gimtąją kalbą, dar mažiau, kaip pasisavi-name ir vartojame kitą kalbą. Čia pasidalinsi-me bent tuo, kas šiuo metu yra žinoma bei ty-rinėjimais nustatyta.

Mokėjimas daugiau kalbų yra vertybė ir turtas, nes kalba — tai raktas į tautos kultūros lobyną. O kultūrinis bendradarbiavimas, moks-las, pramonė, švietimas daro palankias sąlygas dvikalbiškumui plėsti. Taip šiais laikais dvi-kalbiškumas darosi masiniu reiškiniu.

Bet ar neturi jis ir neigiamų apraiškų? Ar kažin vaiko dviejų kalbų vartojimas nekliudo jo inteligencijai vystytis, mokslo pažangai, ir ar nežaloja pačios kalbos? Šiais klausimais yra jau nemaža tyrinėjimų padaryta. Bet dvikalbės situacijos yra tokios skirtingos savo sąlygomis ir aplinkybėmis, tokios komplikotos, kad ir tyrinėjimų daviniai yra kartais prieštaraujan-tys. Tačiau atidžiau į problemą išžiūrėjus, prie-inam bendrai išvados, kad, esant panašioms aplinkybėms, pvz. ir vienkalbiam, ir dvikal-biams vaikams gyvenant panašiose miesto so-cialinėse sąlygose, vienos ar dviejų kalbų var-tojimas neturi įtakos į inteligencijos vystymąsi. Tas pats pasakytina ir apie mokslo pažangą — galima tik pridėti, kad kalbų mokėjimas vėliau tai moksle pažangai ir padeda.

Dar sudėtingesnis dviejų susiduriančių kal-bų tarpusavęs įtakos klausimas. Čia norėčiau pasinaudoti duomenimis tarptautinio seminaro

dvikalbiškumo klausimams nagrinėti, įvykusio 1960 m. Valijos (Wales) provincijoje, Anglijoje. Glyn Lewis, Anglijos mokyklų inspektorius, su-vesdamas seminaro duomenis, šiuo klausimu tarp kitko taip sako: "Čia reikia atsižvelgti į skirtingas dvikalbes situacijas, kuriose vaikui tenka būti. Kur pvz. vaikas mokosi kalbos, ku-ri yra jo aplinkoje dominuojanti, kai vaikas turi pakankamai progų girdėti tąją svetimąją kalbą, gerai kalbama, ir skaityti jos literatūrą, tai nukrypimai nuo tos išmoktosios standartinės kalbos bus reti, nereikšmingi ir lengvai išlygi-nami. Taip būna su imigrantų vaikais, kurie mokosi anglų kalbos Amerikoje".

William R. Parkeris, žymus Indianos uni-versiteto anglų kalbos profesorius, buvęs Ame-rikos modernių kalbų sąjungos (MLA) pir-mininkas, skatindamas svetimųjų kalbų mo-kymą išplėsti ligi pirmo skyriaus, net ligi vai-kų darželio... priduria, kad tai "išgąsdintų kai kuriuos mūsų kalbų mokytojus, susirūpinu-sius, kad vaikai tokiu būdu neigytų akcento — tartum Amerikos gyventojai iš tikrųjų ir kal-bėtų tuo akcentu, kuris mokyklose mokomas!" Amerikos situacijoje, kur mažumų kalbos susi-duria su dominuojančia anglų kalba, realus pa-vojus yra mažumų kalboms, neišskiriant nė lie-tuvių kalbos. Tai parodė ir prof. Anisfeldo ty-rinėjimai, kuriuos jis drauge su Rūta Šemo-gaite darė su jaunesniosios ir vyresniosios kar-tos lietuviais Kanadoje, McGill universitete. Tie tyrimai parodė, kad lietuviškojo mokykli-nio jaunimo gyvenime susiduriant anglų ir lie-

Jonas Kavaliūnas yra JAV Lietuvių Bendruo-menės Švietimo Tarybos pirmininkas, turis il-gametę mokytojo patirtį.

tuvių kalboms, dominuojančią įtaką turi anglų kalba. Be to, lietuvių jaunimo pasyvusis anglų kalbos žodynas beveik tobulas, lyginant su tais, kuriems anglų kalba gimtoji. Todėl jau minėtame tarptautiniame seminare ir buvo specialistų pareikšta, kad "nesant priežasčių, verčiančių kitaip daryti, vaiko gimtoji kalba turi būti tvirtai įsodinta prieš pradėdant formaliai mokytį kitos kalbos.

Tai buvo tarptautiniame seminare ne kartą iškelta.

Prof. E. G. Malherbe, Natalio universiteto Pietų Afrikoje vicekancleris, atidarydamas minėtąjį seminarą, pabrėžė, kad jokiais aplinkybėmis vaikai neturi mokytis skaityti ir rašyti kita kalba, dar neišmokę savo pirmosios kalbos.

Mums lietuvių kalba gimtoji, žiūrint gi amerikiečio akimis, visos neanglų kalbos, ar tai būtų lietuvių, vokiečių, prancūzų, ispanų ar kuri kita, yra svetimosios kalbos. Tad pažiūrėkime, koks yra Amerikos ir jos vadovaujančių sluoksnių nusistatymas svetimųjų kalbų ir jų mokymo atžvilgiu.

Buvo Amerikoje metas, kai kalbėjimas tik anglų kalba buvo beveik visuotinai laikomas gero piliečio ar patriotiškumo žyme, tačiau, anot prof. W. R. Parkerio, ši pažiūra nyksta ir dabar ji laikoma ir nelogiška, ir nehumaniška. Amerikos moderniųjų kalbų sąjunga savo 1954 m. konferencijoje bendru sutarimu pareiškė, kad "kalbų virinimo katilo" ("melting pot") teorija jau atgyvenusi ir kad kitų kalbų ir kultūrų Amerikoje egzistavimas amerikinės negriaua, o, priešingai, ją praturtina.

Amerikoje buvo suprasta, kad, turint galvą šio krašto vadovaujamą vaidmenį pasaulyje, būtina su kitais kraštais bendrauti, o tam reikia mokėti jų kalbas, norint juos pažinti ir suprasti. Tačiau anksčiau padaryta klaida, nevertinant svetimų kalbų, daug kainavo: paskutinio karo metu intensyvi kalbų mokymo programa Amerikai atsiėjo 40 milijonų dolerių. 1952 m. kelių universitetų (Harvardo, Princetono, Yale ir k.) atstovai, susirinkę į konferenciją, pasisakė prieš vienkalbį izoliacionizmą, pabrėžė, kad reikia mokytis svetimų kalbų, kad reikia tai anksti pradėti ir mokytį 4-5 metus. Sekančiais metais svetimos kalbos jau buvo įvestos į pradžios mokyklas ir tai buvo laikoma vienu iš pačių didžiausių tų metų švietimo įvykių. Bet dar 1954 m. 56,4% JAV aukštesniųjų mokyklų (high school) visai nemokė nė vienos moderniosios svetimos kalbos. Sputniko staigmena tačiau dar paryškino svetimų kalbų reikimą ir mokslo pažangai.

Sukrutus taisyti padėti, 1958 m. kongresas priėmė Tautinės gynybos švietimo įstatymą (NDEA), kuriuo svetimosios kalbos buvo kartu su tiksliaisiais mokslais pripažintos kritiškoms amerikinio švietimo sritimis. Tuo įstatymu buvo per dvejus metus (1958-60) išleista \$43 milijonai svetimųjų kalbų mokymui gerinti. Didelės sumos buvo skiriamos ir vėliau, tebeskiriamos ir dabar.

Čia reikia atkreipti dėmesį į skatinimą gerbti savo protėvių kultūrą. Kanados McGill universiteto prof. Wallace Lambertas, tyrinėdamas kalbines problemas, nustatė glaudų ryšį tarp nusiteikimo savo tautos ir kultūros atžvilgiu ir pažangumo kalbos moksle. Jis palygino prancūzų kilmės amerikiečius, gyvenančius Louisianos ir Maine valstybėse. Louisianoje prancūzų nusistatymas tam, kas prancūziška, yra neigiamas, ir jie greitai skęsta amerikinėje kultūroje, o jų vaikų prancūzų kalbos mokymasis nerodo jokio arba tik mažą skirtumą, lyginant su vietos amerikiečių mokymusi tos pačios prancūzų kalbos. Gi Maine valstybės prancūzai didžiuojasi savo prancūziška kilme ir kultūra, rodo gana dinamišką savo tautinę egzistenciją, ir jų vaikų prancūzų kalbos mokėjimas aiškiai pranašesnis už amerikiečių mokinių. Ir šitas nusiteikimas savo tautos ir kultūros atžvilgiu turi, anot prof. W. Lamberto, ne mažesnę reikšmę kalbai mokytis, kaip gabumai.

M. Hamel, Daudet's veikale "La Derniere Classe", taip kalbėjo savo mokiniams, vokiečiams užėmus prancūzų turėtą Elzasą; "Apie prancūzų kalbą aš galiu pasakyti, kad tai gražiausia kalba pasaulyje, tiksliausia, giliausia; mes turime išlaikyti ją gyvą savyje, nes, kai tauta įkalinta, ji tebeturi laisvės raktą, kol laikosi savo kalbos".

Tą patį gali pasakyti ir lietuviai, ir bet kurios kitos tautybės mokytojas. O lietuvis vaikas, mokąs lietuvių ir anglų kalbas, turi raktą ir į amerikiečių bei anglo-saksų kultūros lobynus, ir į lietuvių. Jo horizontai platesni, gyvenimas turtingesnis ir galimybės didesnės įprasinti savo gyvenimą, dirbant tiek sau, tiek šiam kraštui, tiek Lietuvai, kuri jo pagalba nuosirdžiai priims ir įvertins.

Iš anksčiau minėtų duomenų, pateiktų įvairių kraštų autoritetų, seka tokios išvados:

1. Ir gimtoji, ir svetimosios kalbos yra vertybė ir turtas: reikia svetimų kalbų išmokyti ir gimtosios nepamiršti.
 2. Kalbų mokymasis nekliaudo nei inteligencijai vystytis, nei mokslo pažangai.
 3. Kaip taisyklė, dominuojanti krašto kalba
- (Nukelta į sekantį puslapį.)

KRIKŠČIONIJA

● Kunigai kaitoj

Permainos Katalikų Bažnyčioj labiausiai palietė jos pačios "tarnus" — kunigus. Jie yra gana keblioj padėty. Ne jie, bet vyskupai nustatė pagrindines permainas; ne pasauliečiai, bet jie, kunigai, tas permainas labiausiai jaučia. O įtakingesnio balso Bažnyčioj jie dar neturi.

Kaip pasauliečiai, taip ir su bažnytiniu gyvenimu dar artimiau susiję kunigai tam tikra prasme ieško savo naujos vietos Bažnyčioj. Dėl to neretai spaudoj rašome apie kunigų identiteto (tapatybės) krizę. Ankstyvesniais laikais kunigai sudarė luomą, atsiribojusį nuo pasauliečių, su apibrėžtom pareigom: kultui, sakramentams ir mokymui, vaikams — iš siauro katekizmo, suaugusiems — iš praplėsto. Vienuolynuose buvo klausoma vyresniųjų parėdymų, o pagal anekdotišką, bet gana tikslų aptarimą, paprapijoj ir klebonioj balsą turėjo šie asmenys

DVIKALBIŠKUMO PROBLEMA (iš 257 psl.)

turi daugiau įtakos mažumos kalbai, o ne atvirkščiai.

4. Namuose reikia kalbėti gimtąja, atseit lietuvių kalba, kad vaikai lietuviškai išmoktų ir kad negadintume jų angliško tarimo. Gi lietuvių kalbos namuose nevartojanč, atimama jai pagrindinė, o neretai ir vienintelė sritis išsivijimo sąlygose, kur ji begali būti.

5. Gimtąją (lietuvių) kalbą reikia įtvirtinti, prieš pradedant formalų kitos kalbos mokymą.

6. Atkriepinas dėmesys į didelę vaikų darželį svarbą ir leisti į juos vaikus jau nuo ketverių ar net trejų metų.

7. Laikydami tautinių tradicijų ir remdami kultūrinio gyvenimo apraiškas, remiame ir kalbą, nes kalba yra neatsiejamai susijungusi su tautos kultūra.

8. Gerbdami ir brangindami, kas lietuviška, mes padedame vaikams lietuviškai mokytis, o priešingu atveju — kenkiame.

9. Mokydami čia lietuvių kalbos, istorijos, geografijos, ir skatindami mylėti ir branginti kas lietuviška, mes dirbame ir Lietuvos, ir Amerikos, ir paties vaiko naudai.

šia tvarka: klebonas, šeimininkė, šuo, pirmas vikaras, antras vikaras.

Tuo tarpu dabar jau yra kiek kitaip. Net praplėsto katekizmo žiniom pasauliečiai nepasitenkina. Nebe taip aišku, ką moko ir kaip. Bažnytinis mokomasis autoritetas net pačių kunigų priimamas su tam tikrais rezervais: pvz. iš Žmonių Tyrimo Centro apklaustųjų 3750 JAV kunigų beveik pusė gimimų kontrolės moralę aiškina ne pagal "Humanae vitae" encikliką.

Poliarizuojausi įtampa pačių kunigų tarpe. Konservatyvesnieji savišaugos instinkto iššauktu polinkiu kabinasi už to, kas sena, o visa kita — net ir teisėtas permainas — laiko neištikimybe Bažnyčiai. Bet, antra vertus, pasitaiko ir tokių, kurie iš gryo revoliucinio nepasitenkinimo kėlį verčia aukštyn kojom.

Tačiau pagrįstai II Vatikano suvažiavimas pasisakė už Bažnyčios sušiandieninimą. Pagal tai dar daug dalykų bažnytinę santvarką teks pakeisti. Tai jaučia nemaža kunigų. Jie, pagal II Vatikano suvažiavimo jiems suteiktą teisę, nori prisidėti prie tų permainų formavimo. Kai kur, pvz. Kanadoj, Prancūzijoje, patys vyskupai sukviestieji kunigus pareikšti savo pageidavimus rūpimais Bažnyčios klausimais; kitur kunigai patys organizuojasi į sąjungas (pvz. pernai tokių sąjungų buvo 127 JAV vyskupijose iš 141). Dar kituose kraštuose (pvz. Rosario vyskupijoje Argentinoj) kunigai net protestuodami stengėsi pakeisti II Vatikano suvažiavimo priimtų reformų praveisti nenorinčius vyskopus.

Kai kuriuose kraštuose pasigirsta kunigų balsų, pageidaujančių dirbti profesinius darbus pastoracijos tikslais. Pvz. iš 400 Prancūzijos Misijos organizacijai priklausančiųjų 100 jau dirba pilną laiką ir 160 — dalinai.

Šalia siekimo didesnės įtakos bažnytiniuose sprendimuose jaučiamas stiprus spaudimas kunigams palikti teisę vesti ar ne.

● Celibato problema

Popiežius Paulius VI celibato (kunigų nevėdimo) persvarstymą išėmė iš Vatikano II suvažiavimo kompetencijos ir 1967 m. išleido encikliką, tvirtinančią celibatą lotynų apeigų katali-

kų kunigams. Nežiūrint to, šis problematiškas klausimas imamas vis plačiau svarstyti katalikų spaudoje ir oficialiuose bei neoficialiuose bažnytiniuose suvažiavimuose.

Žemiau paduoti faktai iš įvairių kraštų nušviečia padėtį.

Romon, pagal vokiečių žurnalą "Der Spiegel", yra pasiūsti 4000 kunigų prašymų leisti vesti. Laicizavimas pradeda nustoti skandalo ir negarbingumo "aureolį" (laicizavimu kunigas "supasaulietinamas", t. y. atleidžiamas nuo kunigystės išpareigojimų, gali vesti ir gyventi kaip geras katalikas, tik neatlikdamas kunigo funkcijų). Daugelis kunigų nustojančių eiti savo pareigas, prašosi laicizuojami. Taip pvz. su popiežiaus leidimu našlę vedė Romos vyskupijos pagelbininkas prel. Giovanni Musante.

Brazilijos vyskupų įsteigtas Religijos Tyrimų ir Statistikos centras pranešė, 1) kad per paskutiniuosius 3 metus 700 kunigų nustojo eiti kunigo pareigas (čia neįskaičiuojama daug kunigų, kurie paliko kunigystę ir vedė, 2) kad dalis su Bažnyčios leidimu vedusių kunigų tebeatlieka kunigo pareigas ir net atnašauja Mišias, 3) kad 80% brazilų kunigų mano, kad Bažnyčia turėtų leisti kunigams vesti. Su šiais faktais skaitydamosi Brazilijos vyskupai nutarė savo sekančiame suvažiavime svarstyti pasiūlymą, ar vedusiems vyrams leisti vykdyti kai kurias kunigo funkcijas.

Cilės kardinolas Raul Silva Henriquez pripažino, kad beveik 20% jo vyskupijos kunigų yra paprašę būti laicizuojami. Kaip priežastį, iš 60 tik vienas nurodė tikėjimo krizę, daugiausia — celibato problemą po to — autoriteto.

Italijos vyskupai, popiežiui neviešu laišku paraginusi pasaulio vyskopus celibatą paremti, patvirtino kunigų celibatą, kaip "neatsaukiama gerį, kurio reikalingumas dabar yra aiškesnis negu bet kada".

Prancūzijos vyskupai pareiškė: "Celibatas yra Dievo dovana, kurią tik tikėjimas ir meilė gali pilnai priimti. Mes prašome kunigų giliai pergaltoti apie priežastis, kodėl Bažnyčia jungia celibatą su jų misija". Nežiūrint to, nemaža kunigų grupių reikalauja, kad kunigams būtų galima vesti.

Olandijos katalikų kunigų pirmasis suvažiavimas beveik vienbalsiai nutarė prašyti vyskupų, kad Bažnyčioje vedę galėtų būti išventinti kunigais, o kunigai, po šventimų vedę, galėtų tęsti kunigo darbą. Vyskupai yra pareiškę, kad "yra sunku užvelgti, jog pašaukimas į kunigus būtina turėtų risti su priėmimu nevedybinio gyvenimo". Vis dėlto jie nori šį klausimą išspręsti ne vieni savo krašte, bet kartu su

visa Katalikų Bažnyčia. Todėl apie savo kunigų nutarimą painformavo Vatikaną ir kitų kraštų vyskopus, popiežiui Pauliui VI pasiūlydami leisti celibato klausimą viešai persvarstyti. Olandijoje viešai neleidžiama vedusiems kunigams laikyti Mišias, bet tik kai kur ne Mišių metu sakyti pamokslus ir atlikti kitus pastoracinius darbus. 1967 m. kunigų pareigas nustojo eiti 151, o 1968 m. — 196.

JAV vyskupai, matyt, taip pat popiežiaus rašto paskatinti, patvirtino celibatą. Nežiūrint to, celibato klausimas katalikų spaudoje yra gyvai diskutuojamas. Atsiranda kunigų grupėmis viešai pareiškiančių, kad jie gali vesti ir likti kunigais (taip Brooklyne — 31, Detroite — 35). Vienas žymiausių religijos sociologų kun. Andrew Greeley pareiškė, kad aukštesnei hierarchijai neleidžiant diskutuoti šios aktualios problemos, kunigai ims dar daugiau tokius viešus pareiškimus daryti — ir tai yra pavyzdys "kaip nevesti dialogo Bažnyčioje".

Katalikų savaitraštis "National Register" (1969, I. 26) 1968 m. paskelbė kaip "metus, kuriuose vedusieji kunigai tapo realybe Amerikos Katalikų Bažnyčioje": per 20 metų apie 15,000 kunigų nustojo eiti savo pareigas, iš jų bent 3,000 vis dėlto kokių nors būdu tebedirba pastoraciniai, o apie 9000 norėtų Bažnyčiai ir toliau dirbuoti. Nemaža dalis paskutiniaisiais metais nuo bažnytinės vadovybės pasitraukusieji tebelaiko Mišias mažuose intymiuose būreliuose, kuriuose susirenka pasauliečiai parapijų pamaldomis nepatenkinti. Kai kurie tokie kunigai prisipažįsta pastoraciniai darą tiek pat ar net daugiau, negu anksčiau.

Per paskutiniuosius dvejus metus apie 2500 kunigų pasišalino iš bažnytinių pareigų. Kunigai yra sudarę Organizaciją siekti, kad kunigams būtų leista vesti. Katalikų spauda šį klausimą nemažai diskutuoja. Vienas žymiųjų religijos sociologų jėzuitas kun. Joseph H. Ficher "Commonweal" žurnale (1968. V. 24) viename straipsnyje teigia, kad dėl Bažnyčios gerovės kunigams būtų leista pasirinkti vesti, o vyskupai — sociologiniu požiūriu — net turėtų būti vedę.

Kanadoje vyskupų oficialiai pageidautame Atlanto provincijų kunigų suvažiavime buvo pasisakyta už laisvą apsisprendimą kunigams vesti ar ne.

Apie kunigų ir pasauliečių pasikeitusią nuomonę sužinoma jų apklausinėjimu.

Kunigai. Už laisvą apsisprendimą vesti pasisakė 80% Brazilijos, 76.5% Vakarų Vokietijos ir Austrijos (94% — jaunesnių kaip 40 m.), 95% (73% — "tuoj pat"; 22% — "vėliau").

Olandijos paklaustų kunigų; taip pat — 72% JAV didesniųjų seminarijų studentai.

Brazilijoje ir JAV seminarijose tie apklausinėjimai buvo praversti vyskupų nurodymu, Vakarų Vokietijoje ir Austrijos kunigų organizacija išsiuntinėjo anketas 20,000 kunigų; atsakė 3,158. Olandijoje apklausinėjimai taip pat buvo praversti oficialių katalikų įstaigų. Atsakė 7381, t. y. 83% visų krašto kunigų.

Pasauliečiai. Už celibato įstatymo panaikinimą pasisakė 70% „Der Spiegel“ žurnalo paklaustų Vakarų Vokietijos katalikų, du trečdaliai „Sunday Times“ Pietų Afrikos paklaustų katalikų, daugiau kaip 4 iš 10 „Galup poll“ paklaustų amerikiečių katalikų. Nijmegeno Universiteto tyrinėjimų daviniai rodo, kad ir olandų katalikų tarpe vyrauja pageidavimas, kad celibato įstatymai būtų panaikinti: paklausti 18-25 m. amžiaus — 67.7% už (17% prieš); 25-60 m. — 61.5% už (20.8 prieš), 60-70 m. — 41.5% už (38.3% prieš). Lietuvių išeivių tarpe apklausinėjimo nebuvo praversta, tik kaip pavyzdį galime priminti, kad Detroito šv. Antano parapijoje 64% tuo klausimu pasisakiusių pareiškė už tai, kad Bažnyčioje būtų palikta laisvė kunigams tuo reikalu.

Argumentai. Svarbiausi argumentai už tai, kad kunigai nevestų, yra du: 1) kad kunigai tuo būdu labiau gali pasišvęsti savo pašaukimui ir 2) kad tokiu būdu atsižadėdami pasaulio, jie gali geriau liudyti amžinąją tikrovę. Šie argumentai yra išdėstyti popiežiaus Pauliaus VI enciklikoje „Sacerdotalis caelibatus“, kuriame ypač pabrėžiama, kad neveddamas „kunigas pasišvenčia Viešpaties Jėzaus ir jo Mistinio Kūno tarnybai pilna laisve, kuri palengvinama jo visišku pasiaukojimu, ir pilniau įvykdo kunigiško gyvenimo vienybę ir harmoniją“.

Anksčiau cituotame Prancūzijos vyskupų pareiškimė teigiama, kad kunigystė ir celibatas turi būti jungiami. Panašiai pasisako ir Vokietijos vyskupai: „Negali būti leista, kad šiame reikale būtų koks nepastovumas Bažnyčios bendruomenėje ar kad išsivystytų atmosfera, kuri padarytų celibato gyvenimą dar sunkesniu“.

Celibato magnetizmas apaštalavime daugelio yra vertinamas. Kun. J. J. Hughes (anksčiau buvusio episkopalo kunigu) žodžiais, „Magnetinė trauka visada veikia iš tų žmonių, kurie visiškai pašvenčia savo gyvenimą Dievui ir savanoriškai atsisako vedybinio gyvenimo“.

Taip, savanoriškai... Dėl šio savanoriško apsisprendimo kaip tik diskusijos ir vyksta. Kiti kaip tik ir nori, kad celibatas būtų nebe įstaty-

mu reikalaujamas, bet laisvai pasirenkamas norinčiųjų taip gyventi.

Olandijos vyskupai teigia, kad kitoks galvojimas apie celibatą kyla iš teigiamesnio „besikeičiančio žvilgsnio į vedybinį gyvenimą bei lytį ir iš besikeičiančio žvilgsnio į ryšį tarp įstatymo ir asmeninio gyvenimo būdo“. Jie jau nebemato būtinos jungties tarp kunigystės ir celibato.

Durbano (Pietų Afrikoje) arkivysk. Denis Hurley pareiškė: „Matau du gerus argumentus už tai, kad celibatas būtų panaikintas. Pirmas, kad, nors savo jaunystėje pasirinkę celibatą, vėliau gyvenime kai kurie pasirodo celibatui netinkami — jie užsidaro savy, atrodo negali pasišvęsti žmonėms tiek pilnai, kiek jie galėtų, jei juos skatintų šeimos reikalai. Antras, to reikia pačiai Bažnyčiai, ypač Pietų Amerikoje, Afrikoje ir Azijoje, kur be vedusių kunigų mes niekad neturėsime pakankamai dvasiškių“.

Suglaustai, argumentai už celibato panaikinimą yra šie: 1) ir kunigystė, ir vedybinis gyvenimas yra du geri Dievo laiminami dalykai, kurie gali būti sujungti, 2) kunigui vedybos gali būti atrama, 3) kunigas daugiau suprastų pasauliečius, ypač šeimos problemas, 4) būtų daugiau pašaukimų.

Išvados. Idealių skatinamas ir tradicinę sistemą palaikydamas, popiežius Paulius VI stipriai palaiko celibatą. Jo parėdymais ar savo nusistatymu jį palaiko ir didelė dalis vyskupų. Panašiai galvoja nemaža vyresnio amžiaus kunigų ir pasauliečių. Tačiau, žiūrėdami į socialinius faktus, kai kurių kraštų vyskupai pastoraciniais sumetimais jau ima kelti vedusių kunigų klausimą. Be to, kaip apklausinėjimų daviniai nurodo, bent kai kurių kraštų kunigų ir pasauliečių didesnioji dalis pritaria celibato panaikinimui. Jaunesniosios kartos dar didesnės dalys parodo, kad ta nuomonė ateity dar daugiau persvers. Tais faktais remiantis, atrodo, kad ateity „lotynų“ apeigų Katalikų Bažnyčios daly bus ir vedusių, ir nevedusių kunigų, kaip kad pagal tradiciją buvo ir tebėra rytų apeigų Katalikų Bažnyčios daly.

A. P.

● Vatikanas giria olandus

Spaudoje jau buvome įpratę matyti žinias, kad štai Vatikanas vėl perspėja olandus katalikus, todėl „L'Osservatore Romano“ pirmame puslapyje atspausdintas redaktoriaus Federico Alessandrini teigiamas straipsnis apie Katalikų Bažnyčią Olandijoje sukėlė tiesiog sensaciją.

Straipsnyje apgailestaujami neteisingi mėginimai iš kairės ar iš dešinės iškreipti tiesą apie katalikus Olandijoje; atkreipiamas dėmesys į pasaulio mastu vedamą olandų misijų darbą, į olandų uoliają religinę praktiką, į kunigų gausumą, į pavyzdinius bandymus pedagogikoje ir žurnalizme. Olandų veržlumas atnaujinti Bažnyčią aiškinamas istoriškai: kelis šimtmečius olandai katalikai turėjo kovoti dėl savo religijos ir tai suteikė jiems gilų religinį sąmoningumą: "Šis sąmoningumas iššaukia reikalą atidžiai persvarstyti religinį paveldėjimą ir juo gyventi. Tai katalikybė, kuri po šimtmečių kaupimosi giliai jaučia — gal skubiau negu kitur — reikalą Bažnyčios agiornamento (atsinaujinimo)."

Šis straipsnis buvo pirmasis iš trijų. Antrajame straipsnyje Alessandrini toliau vysto mintį, kad dabartinis olandų sąjūdis turi istorinį ir psichologinį pagrindą: tik po Antrojo pasaulinio karo katalikai olandai pasijuto pilnateisiais piliečiais savo krašte — praeities antipatijos išnyko ir prasidėjo bendras atstatymo darbas: tokiu laiku tikėjimo liudijimas turėjo rištis su audringomis laiko sąlygomis. Pasak straipsnio, po II Vatikano susirinkimo atsinaujinimas vyksta visoje Bažnyčioje, ir olandų sąjūdis yra tik tojo dalis: "Pagrindinis reikalas yra..., kad atsinaujinimas vyktų tokiu būdu, jog nei vienas Mistinio Kūno narys dėl jo nekenėtų. Mes žvelgiame į Olandiją ne kaip į ką nors svetimą ar keistą, bet kaip į dalį visumos, kuriai mes visi priklausome — ne dėl "institucinių" priežasčių, bet dėl to, kad mes visi esame katalikai."

Trečiajame straipsnyje pastebima, kad agiornamento negali ateiti be įtampos. Straipsnyje primenama jau anksčiau pastebėtas olandų entuziazmas misijų darbui ir klausiamas: "Argi dabartiniame sąjūdyje nepastebime kaip tik tos pačios dinamikos, kuri vedė misijonierišką pašaukimą?" Alessandrini mato, kad autoriteto klausimai Olandijos kontekste yra tik dalis visam pasaulyje vykstančio kunkuliavimo: "Bruzdėjimas, kurį matome brolių olandų tarpe, randamas ir kitose bendruomenėse; gal net ir mūsų pačių tarpe".

Kodėl šie olandus teigiamai vertinantys straipsniai buvo atspausdinti šiame pusiau oficialiame Vatikano organe? Priežastis, tur būt, buvo epidemija straipsnių dešiniojo sparno italų laikraščiuose ("Il Tempo", "Il Borghese"), kuriuose olandų Bažnyčia rodoma kaip pavyzdys II Vatikano susirinkimo išauginto vėžio Bažnyčioje. Dienraštis "Il Messagero" prisidėjo su straipsniu, kuriame teigiama, kad Olandija

visuomet buvusi erezijų perėtoja. Vatikano šaltiniai teigia, kad tada Vatikano valstybės sekretoriaus pavaduotojas arkivyskupas Giovanni Benelli nutarė, kad reikia ką nors daryti, kad padėtis pasitaisytų.

Viena gera straipsnių išdava yra ta, kad bus išjungtas ar bent sušvelnintas tautinis elementas Vatikano ir olandų Katalikų Bažnyčios santykiuose; protarpiais atrodė, kad tai gali išsivystyti į italų ir olandų susikumščiovimą. Vatikano bandymai sumažinti įtampą yra komplimentas olandų kardinolui Alfrinkui, kuris pakartotinai teigė (ypač neseniai pasibaigusio olandų katalikų Bažnyčios sinodo metu), kad niekad neturi būti nutraukti komunikacijos ryšiai su Roma. Taip pat kalbama, kad ir Šventojo Sosto nuncijus Olandijoje arkivysk. Angelo Felici yra prisidėjęs prie santykių sušvelninimo.

Stebėtojai randa ir kitų ženklų, kad Vatikanas nori geresnių ryšių: štai Šventoji Apeigų Kongregacija pagreitino tėvo Titus Brandsma beatifikacijos bylą. Tėvas Brandsma mirė Dachau koncentracijos stovykloje 1942 metų liepos mėnesį. Prieš jo suėmimą jis buvo Nijmegeno Universiteto rektorius. Jo paskelbimas palaimintuoju bus garbė visai olandų Katalikų, Bažnyčiai.

● Protestantai Vatikane

Šeši JAV vadovaujantys protestantai lankėsi Vatikane pokalbiams apie JAV katalikų ir protestantų bendrus darbus po II Vatikano susirinkimo. Pokalbiai lietė tokias temas: autoriteto padėtis bažnyčiose, "pogrindžio bažnyčios", žydų ir krikščionių santykiai, mišrios vedybos, bendros protestantų ir katalikų programos seminarijose, katalikų prisidėjimas prie JAV krašto Bažnyčių Tarybos, devynių amerikiečių protestantų bažnyčių susivienijimas.

Delegaciją sudarė aukšti JAV protestantų bažnyčių pareigūnai. Juos lydėjo du aukšto rango JAV katalikų dvasiėskiai. Šioji delegacija buvo didžiausia protestantų grupė, apsilankiusi Vatikane nuo II Vatikano susirinkimo pabaigos 1965 m.

● Bendrai statoma bažnyčia

Anglijoje Cippenham miestelyje anglikonai ir katalikai su savo vyskupų pritarimu planuoja statyti pirmą naudojamą bažnyčią Anglijoje. Bažnyčia priklausys bendrovei, kurios direktoriais bus šeši katalikai ir šeši anglikonai. Bendrovė išnuomos bažnyčią parapijų naudojimui.

JAV jau yra pastatyta tokia bažnyčia Kan-

AKIRAČIAI

DAR APIE EKUMENIZMĄ

Į jį žvelgiant iš evoliucinio taško

Įsidėmėtinaime rašinyje "Prie ko einama" ("L. L.", 1969 m. balandžio nr. 157 psl.) iškeliamas labai svarbus klausimas, kam keisti, keistis, jei Kristus-Dievas, Bažnyčia-mokykla iskiepijo, mokė, išaiškino...

Redakcijos duotąjį atsakymą reikėtų papildyti. Gamtos knygos, kurių seniau nepažinta ir kurios yra parašytos Dievo-Kūrėjo kalba, atskleidė dalykų, kurių seniau nežinota ir kurie dabar kelia nuostabą, net pasipiktinimą ir baimę suklysti. Tai teisybė, tačiau baimė nėra nei dorybė, nei tiesos šaltinis...

"Ne Dievas keičiasi, bet mūsų pažiūros į jį", pasakė P. Claudel, didysis katalikas, akademikas. Taip ir jo vardu kalbanti Bažnyčia-mokykla.

Aiškėja, kad evoliucija, prieš kurią Dievo vardu tiek šiaušta, yra pagrindinis gamtos dėsnis. Deja, didysis naujųjų laikų teologas ir mokslininkas Teilhard de Chardin, S. J., kuris pirmas į tai atkreipė dėmesį, vis dar daugelio senųjų protų yra nesuprastas.

Krikščionybės (kristybės) esmė yra žmogaus ir gėrio meilė. "Mylėk artimą kaip pats save" (Kristus). Judizmas šito nežinojo ir nereikavo. Daugelis ir dabar nežino ir nesupranta, kaip ir kokių būdu Senasis Įstatymas yra Kristaus pakeistas Naujuoju Testamentu, Senojo neniekinant.

Seniau manyta, tikėta, kad nuodėmė ižeidžia Dievą, dabar suprantame giliau: nuodėmė ižeidžia ne Dievą, bet, anksčiau ar vėliau, tą, kuris ją padaro. Seniau skelbta, kad moteris

City. Ja naudojasi dvi protestantų ir viena katalikų bendruomenės. Galima manyti, kad ateityje šis bendradarbiavimo būdas prigis ir kitur, nes kelios krikščionių bendruomenės, sutelkusios savo kad ir ribotus išteklius, galės pastatyti visai bendruomenei naudingą centrą.

A. L.

yra vyrui nuodėmė, o dabar: moteris yra vyro garbė, ir atvirkščiai. Celibatas (viengungystė) laikytas dorybe, o dabar bėgimu iš pasaulio, vengiant didesnės ir sunkesnės pareigos, atsakomybės. Žinoma, tai nereiškia, kad negali būti išimčių: dvasininko pašaukimas, karys fronte ir kt.

Šių laikų krikščionybėje (kristybėje) siekiama ekumenizmo, bet tai vyksta labai sunkiai, ką rodo ir minėtas Br. Brazdžionio laiškas ("L. L.", balandžio nr. 157 psl.), kuris yra lyg ir protestas, o šitokių yra labai daug. Jų negalime kaltinti, nes studijų, raštų šiuo klausimu yra labai maža.

Ekumenizmas jau turėtų būti visiems žinomas ir privalomas. Tai reiškia daugiau kaip tolerencija. Tai, pagal prel. Bertrand Hassel, yra religinė revoliucija, kuri vis dar nėra įvykdyta (žr. "Rheinischer Merkur", 1964, Ostern). Ekumenizmas (graikiškai, visapasaulietumas) nėra vienybė sentikybose, o vidinė vienybė, atsisakius klaidų, kurios išibrovė evoliucinės istorijos bėgyje.

Šiandien jau reikėtų skirti sektantus katalikus, kurie drįsta, kaip viduramžiais, svaitytis ant kitų "eretikų" vardais, nuo ekumeninių katalikų, kurie nedrįsta Dievo ir Kristaus laikyti savo monopolio, o save visažinančiomis gyvomis tobulybėmis.

A. Ignaitis

Redakcijos pastaba: ekumenizmas kaipo visapasaulietumas gali būti skaitytojų įvairiopai ir skirtingai suprastas. Čia norime tik pacituoti, ką II Vatikano suvažiavimas supranta krikščioniškuoju ekumenizmu: "Šiame vienybės sąjūdyje, kuris vadinamas ekumeniniu, dalyvauja visi garbinantieji triasmėnį Dievą ir išpažįsantieji Jėzų Kristų Viešpačiu ir Išganytoju... ne vien paskirai, bet ir susibūrę į bendruomenes... Kone visi, nors skirtingu būdu, jie trokšta vienos ir regimos Bažnyčios, kuri būtų tikrai visuotinė ir pasiūsta į visą pasaulį" (II Vatikano susirinkimo dokumentai, II, 24 psl.).

Daug keliaujama

Šiandien mes kaip niekad daug keliaujame. Labai nesistebime išgirdę kalbant lietuviškai ne tik Rygoj ar Vladivostoke, bet ir Berlyne ar kur nors prie Egipto piramidžių. Ir vis tik dažniausi mūsų kelionių maršrutai — po gimtąjį kraštą... ("Literatūra ir Menas", 1969 m. V. 17).

Televizija vaikams

Peržvelgus mūsų televizijos pastatymus vaikams, krinta į akis, kad šioje srityje dirbančių dailininkų, režisierių, kompozitorių ratas vis plėtėja. Po truputį auga ir TV dramaturgų eilės ("Literatūra ir Menas", 1969 m. V. 17 d.).

Dirbančių motinų vargai

Šios eilutės yra paimtos iš dviejų dirbančių motinų laiškų ("Tiesa", 1969 m. gegužės 9 d.):

"Yra moterų, kurios išaugina pulką vaikų ir išlieka jaunatviškos — geros sveikatos, geros nuotaikos. Deja, jų žymiai mažiau. Daugelis mūsų moterų pavargusios: nei darbe, nei namuose iki galo gerai nepadaro savo darbo.

Gera kad spauda kelia tokias problemas. Bet mes, moterys, laukiame ir sociologų, mokslininkų žodžio. Tegu patyrinėja moters, auginančios du, tris ir daugiau vaikų, sąlygas, paieško konkrečių galimybių, kaip jai palengvinti darbą".

"Daug padaryta, kad motinoms būtų lengviau. Bet aš gyvenu kaime, auginu du vaikus ir turiu prisipažinti, kad man labai nelengva: išeidama į darbą, nešu juos pas kaimynus, karštais vienais palieku. Ir visad neramu, ar kas neatsitiko. Kaime irgi labai reikalingi lopšeliai ir darželiai, deja, jų maža statoma".

Kas šeimos galva?

"Praėjo dešimt metų po paskutiniojo gyvenimų surašymo. Ruošiamės naujam surašymui, kuris įvyks 1970 metų sausio mėnesį.

1959 metais dalyvavau, organizuojant gyvenimų surašymą. Dėl klausimo, kas yra šeima, vargo nebuvo... Kur kas sunkiau nustatyti, kas

yra šeimos galva. Buvo nurodyta, kad patys šeimos nariai privalo pasakyti, kuris šeimoje laikomas galva. Jeigu jie patys negali į šį klausimą atsakyti, tai reikia įrašyti tą, kuris duoda šeimai pagrindines pragyvenimo lėšas. Tai ir buvo sunkiausia nustatyti. Mat, dažnai dirba ne tik tėvas, motina, bet ir suaugę vaikai...

Nežinia, kas nulėmė: ar senų papročių saugojimas, ar sąlyginumai, bet, 1959 metų surašymo duomenimis, vyrų — šeimų galvų — skaičius buvo 3,6 karto didesnis, negu moterų.

Vis daugiau moterų dirba liaudies ūkyje. Jų kultūrinis lygis kyla sparčiau, negu vyrų. Vis daugiau moterų dalyvauja visuomeniniame gyvenime ir valstybės valdyme. Taigi, vis mažiau vyrų turi moralinę teisę vadintis šeimos galva...

Beveik trys ketvirtadaliai Lietuvos gydytojų yra moterys. Net inžinierių moterų yra ketvirtadalis. Apskritai, liaudies ūkyje dirbančių moterų su aukštesniu ir specialiuoju viduriniu išsimokslinimu yra daug daugiau, negu vyrų. Jau nemaža metų daugumą respublikos aukštųjų mokyklų studentų, technikumų bei kitų specialių vidurinių mokyklų moksleivių sudaro merginos" ("Švyturys", 1969 m. balandžio mėn., Nr. 7).

Gamyba ir darbo našumas

"Per trejus penkmečio metus mūsų respublikos pramonės gamyba išaugo 40 procentų. Pramonės produkcijos gamyba kasmet didėjo 11,7 procento. Darbo našumas išaugo 14 procentų. Tačiau pastaraisiais metais darbo našumo tempai Lietuvos pramonėje sulėtėjo ir atsilieka nuo vidutinių metinių tempų, numatytų šalies penkmečio plane... Išnagrinėjus padėti, paaiškėjo, kad priežastys — trūkumai, diegiant naują techniką ir technologiją, mechanizuojant ir automatizuojant gamybą, organizuojant gamybą bei darbą ir stiprinant darbo drausmę...

Neseniai buvo paskelbti nauji visų respublikos ūkio šakų darbuotojų 1969 metų socialistiniai išipareigojimai. Ten užfiksuota, kad šiemet turėsime padidinti darbo našumą pramonėje ne mažiau kaip 6 procentais..." ("Švyturys", 1969 m. balandžio mėn., Nr. 7).

ŠYPSANTIS

GENYS MARGAS, TAUTOS DAR MARGESNĖS

SKOTAS TARP KITŲ

Anglas, prancūzas, vokiečiai ir škotai susitarė suruošti draugišką gegužinę ir kiekvienas ši tą su savim atsinešti.

Anglas atsigabeno butelį whisky, prancūzas — kepalą baltos duonos, vokiečiai — rūkytą dešrą, o škotai — savo brolių.

SUOMIS IR ŠVEDAS

Švedai apie savo kaimynus suomių pasakoja tokį anekdotą:

Esą, švedas ir suomių susitiko smuklėje ir pradėjo gerti. Švedas, kiekvieną kartą stikliuką pakėlęs, pasakydavo „skol“ ir išgerdavo iki paskutinio lašo. Suomių tą patį daręs, bet nieko nesakęs.

Po kokio pusės tuzino stikliukų suomiui pritrūkę kantrybės ir jis, trenkęs savo stikliuką į kampa, atsigręžęs į savo kompaniją, pasipiktinęs, paklausęs:

— Tai ką, po velnių, ar mes čia atėjome gerti, ar kalbėtis?...

ŠKOTO DIAGNOZĖ

Viename Škotijos miestelyje gatvę beeidamas žmogus staiga pargriuvo ir gulėjo nekrutėdamas.

Susirinkę aplinkui škotai tarėsi, kas daryti.

Vienas autoritetingas pareiškė:

— Jis jau nebegyvas.

— Kaip gali tvirtinti, juk nė pulso nepatikrinai? — pastebėjo kiti.

— Nebėra reikalo tikrinti, — paaiškino tas. — Aš įkišau ranką į jo kišenę, ir jis nė nesujudėjo.

AUSTRALAS APIE AUSTRALIJĄ

Australas Cyril Pearl apie savo kraštą šitaip parašė:

„Australija turi apie 11 milijonų gyventojų, 140 milijonų avių, 750 milijonų triušių ir 750 tūkstančių valdininkų, valstybės tarnautojų. Avių vilna duoda Australijai apie bilijoną dolerių metinių pajamų. Pusę šių pajamų sunaikina triušiai, darydami kraštui nuostolių, o vienas valdininkas kaštuoja Australijai tiek, kiek 1000 triušių, taigi, antrą pusę pajamų iš vilnos“.

INDĖNO SVAJONĖ

Amerikoje senas indėnas, rodydamas puikiai žaliuojantį derlingos žemės slėnį, žada savo vaikui:

Netrukus, mano vaike, ši palaiminga žemė vėl priklausys indėnams, nes blyškiaveidžiai ruošiasi dangintis į mėnulį.

Parinko Pr. Alš.

NETVARKA

Ligoninės laukiamajame sėdinčiam ponui slaugė pranešė, kad jo žmona pagimdė sūnų. Šalia jo sėdįs kitas ponas nervingai pašoko ir tarė:

— Kas čia per tvarka, kad nesilaikoma eilės? Juk šis ponas tik ką čia atėjo, o aš jau visą valandą laukiu.

NAUJOVIŠKA ENCIKLOPEDIJA

Knygynas — vieta, kur mirusieji gyvena. Savižudystė — krašutinė savikritikos forma.

Kastracija — Kūbos valdymosi būdas.

Mini — drabužis, parodas maxi.

Obstetrikas — darbo organizatorius gimdyvių skyriuje.

ATGARSIAI

APIE GEGUŽĖS NUMERĮ

Eilės iš Lietuvos ("L. L.", 162 psl.) primena nepalaužiamą pasilikusių tikėjimą pasaulio Motina. (Ponia)

Vienas svarbiausių straipsnių — tai Pr. Razmino ("Eikite ir jūs į mano vynuogyną", "L. L." 171 psl.) Jis taip nuosekliai, sumaniai nagrinėja tai, kas turi visiems mums gyvybinės reikšmės. Vertas diskusijų. Visa, kuo mes gyvename, atsispindi ir mūsų vaikuose. Jei patys nedirbame Jo vynuogyne, tai kaip eis ieškoti dvasios turtų mūsų vaikai?" (Ponia)

AR NETAPTI VIEN RELIGINIU?

Išėivijos religinė spauda turi visišką laisvę. ... Periodinių leidinių, skirtų vien religiniams klausimams, yra nedaug. Prie tokių reikėtų skirti: "Šv. Pranciškaus Varpelį", "Laivą", "Saleziečių Balsą", "Lux Christi". Jiems artimi yra "Laiškai Lietuviams" ir "Šaltinis". Juose spausdinama nemaža religinio turinio straipsnių, tačiau netrūksta ir kitokios medžiagos. Ypač gražiai, moderniai ir gyvai redaguojami "Laiškai Lietuviams". Seniau jie buvo religiniu laikraščiu, bet vėliau tapo religinės ir tautinės kultūros žurnalu, priartėjusiu prie "Aidų". Taigi, grynai religinių periodinių leidinių — tik keletas. Beveik visi leidžiami vienuolių, skleidžiančių specifines savo idėjas, savitas kulto formas, institucijas. Dėl to jie yra gana siauros apimtys... Gilesnių klausimų jie negali gvildinti ir prabilti į reiklesnius skaitytojus...

Dažnai lietuviškoji visuomenė lieka religinėse seklumose, nes iš esamos spaudos sunku susidaryti pilną vaizdą. Religinis žurnalas galėtų plačiai apžvelgti savąją sritį, nuosekliai informuoti ir gilinti skaitytojų dvasinį turinį. Ar tam tikslui reikėtų dar vieno žurnalo Anaipol! Yra galimos šios išeitys. Pirmiausia tokią misiją puikiausiai galėtų atlikti "Laiškai Lietuviams", jei atsisakytų žymios dalies medžiagos, randamos ir kituose laikraščiuose. Antra, tokiam uždaviniui tiktų "Lux Christi", jei atsisakytų vien kunigams skiriamos pamoks-

linės ir panašios medžiagos. Trečia, vertėtų pagyvoti vienuolijom, kurios leidžia savo laikraščius, apie sujungimą kai kurių leidinių, panašių savo turiniu ir apimtimi. Iš jų galėtų išaugti rimtas religinis žurnalas, galįs atsiremti į platesnius tikinčiųjų sluoksnius...

Pr. G. "Tėviškės Žiburiuose", V. 1

Tinkamos medžiagos ir informacijos religiniais klausimais mūsų visuomenei tikrai trūksta. Periodinė spauda turėtų jos daugiau pateikti. Vargiai galima tikėtis, kad Pr. G. antrasis ir trečiasis pasiūlymas kada išsipildys: žurnalai daug derinasi prie skaitytojų; pasikeitus žurnalo apimčiai, kristų jau ir taip negausios prenumeratos.

Nepramatoma, kad "Laiškai Lietuviams" kada nors pasidarys vien religiniu laikraščiu. Nuo pat savo pradžios jie lietė religines, tautines, dorines ir visuomenines temas. Religinio atspalvio rašinių juose visada yra. Tačiau prisipažinsiu: esu dėjęs pastangų, kad grynai religinio turinio straipsnių būtų truputį daugiau — po vieną tinkamo lygio straipsnį kiekviename numeryje. Prašiau ypač kunigų, bet be jokio atgarsio.

Bent šiuo metu kitos išeities nematyti. Visi bent kiek religinio atspalvio laikraščiai, o ypač žurnalai, turi stengtis kelti savo religinės medžiagos lygį — pagal savo apimtį — kieklybe, bet ypač kokybe.

"L. L." redaktorius

ATSAKAS A. TAUTVYDUI

Imu iš A. Tautvydo str. "Visuomeninės sandoros sąlygos" ("L. L." gegužės nr. 165 psl.) vieną trumpą ištraukėlę: "Juk koks čia pasitarnavimas priešui, kai pasikalbama su Vilniaus universiteto rektorium ar pasiklausoma solisto iš Lietuvos koncerto?... tai kodėl negalima informuotis pas rektorius?"

...tikslis, teisingos informacijos niekad negausit iš atvykusio komunistų redaktoriaus, nes komunizmas yra apgaulės, melo, veidmainiškumo valdymo sistema...

Be to, lietuvių išeivių mažuma turi paklus-

FILMAI

THE CASTLE. Šis filmas yra pagamintas pagal Franz Kafkos nebaigtą alegorinį romaną, kuriame vaizduojama pasamdyto žmogaus nesėkminga kova prieš nepasiekiamos "pilies" biurokratinę valdžią. M. Shell vaidyba puiki, R. Noltke režisūra gera, filmavimo būdas atitinka filmo temos nuotaiką. Suaugusiems gali būti įdomus, bet netinka nei jaunimui, nei vaikams.

CHITTY CHITTY BANG BANG. Šiame muzikiniame filme yra daug vykusios fantazijos apie britų šeimą ir jų magišką automobilį. Vaidina Dick Van Dyke ir Sally Ann Howes. Pramoginga.

DRACULA HAS RISEN FROM THE GRAVE. Geriau būtų buvę, jei tas baisusis Dracula būtų likęs kape.

GOODBYE, COLUMBUS. Philip Rotho satyra apie priemiesčio žydų gyvenimą yra gerai su-

ti daugumai (demokratiškai), o jei mažuma nenori paklusti ir kartu dirbti už išlaisvinimą tėvynės, ji turi būti išjungta, kaip vėžio žaizdėlė, iš bendro Lietuvos laisvinimo kūno.

V. Žykas, Woodhaven, N. Y.

ATSAKAS UGNEI

Be reikalo peršate mums, Ugne, sol. Noreikos koncertus (žr. "L. L." gegužės nr. 188 psl.)... Neužmirškite, kas yra komunizmas ir kokių tikslų jų siunčiamas sol. V. Noreika, ir kas jį siunčia... Visiems žinoma, kad sol. V. Noreika priklauso komunistų partijai ir kaip, pavyzdžiui, aš galiu eiti klausytis dainuojančio komunisto, kuris gal mus, išeivius, jei galėtų, išvežtų į Sibirą.

Taip pat, kaip gali Ugnė išsireikšti, kad okupuotoje Lietuvoje lietuviai komunistai - partiečiai yra patriotai ir t. t. O ką Jūs, Ugne, sakote apie tuos, kurie nepriklauso komunistų partijai okupuotoje Lietuvoje? Kurie iš jų, Jūsų nuomone, persekioja tikėjimą, tikinčiuosius? Ar tie "gerieji" lietuviai, "patriotai", kurie priklauso komunistų partijai, ar tie lietuviai, kurie nepriklauso komunistų partijai?

V. Žykas, Woodhaven, N. Y.

vadinama gana naujų aktorių. Suaugusiems geras. Tinka ir jaunimui, bet ne jaunesniam kaip 16 metų.

GREAT CATHERINE. Ši Bernardo Shaw komedija tapo prastos režisūros ir vaidybos auka. Puošnūs kostiumai ir tarptautinė aktorių grupė padėties neišgelbsti.

HARD CONTRACT. Įprastinė greit besivystanti kriminalinė intriga naudojama kaip rėmai atskleisti neįprastiniams charakteriams. Suaugusiems gali būti įdomi, netinkama jaunimui jaunesniam kaip 16 metų.

HELL IN THE PACIFIC. Lee Marvin ir Toširo Mifunė vienu du suvaidina intriguojančią dramą apie du priešingų pusių karius, patekusius ant negyvenamos salos Ramiajame Vandenynė. Geras spalvotas filmas suaugusiems ir brandesniam jaunimui.

THE HELLFIGHTERS. Užuot kovojęs su indėnais, John Wayne kovoja su alyvos šulinių gaisru. Gali būti įdomu veiksmą mėgstantiems žiūrovams.

ICE STATION ZEBRA. Rock Hudson vaidina povandeninio laivo kapitoną šiame filme apie šnipinėjimą. Gali būti įdomus suaugusiems ir jaunimui.

IF... Puikiai režisuotas anglų filmas, parodantis berniukų bendrabučio-mokyklos gyvenimą, kaltina instituciją. Tik suaugusiems.

IF IT'S TUESDAY, THIS MUST BE BELGIUM. Linksma komedija apie amerikiečius turistus Europoj. Puiki pramoga suaugusiems ir jaunimui.

A JOURNEY TO JERUSALEM. Dokumentinis filmas su dirigentu Leonardu Bernsteinu ir smuikininku Isaac Stern jungia Jeruzalės vaizdus su muzika. Muziką ir vaizdus mėgstantiems.

THE KILLING OF SISTER GEORGE. Tamsi komedija apie sestančios moters beiširstantį gyvenimą, užsibaigiantį nereikalinga nuogumo scena. NCOMP (amerikiečių katalikų filmų vertinimo įstaiga) filmą paskyrė C klasifikacijon.

MININT LIETUVIŲ KATALIKŲ RELIGINĖS ŠALPOS DEŠIMTMEČI

BRANGŪS BROLIAI IR SESĖS — LAISVO PASAULIO LIETUVIAI! Tauta už tėvynės ilgesnį laiką gali išsilaikyti tik labai ypatingomis sąlygomis, kaip turime gyvą pavyzdį žydų tautoje. Tokios sąlygos tačiau negali būti naujai sukurtos, jeigu jų nėra iš gilios senovės. Svetur nesunykti stipriausia pagalba yra gyvas ryšys su gyva tauta tėvynėje. Remdami tautą tėvynėje, kiekvienu tos srities veiksmu išgyvename savyje savos tautos ir tėvynės meilę ir taip stipriname svetur esančių lietuvių sąmoningumą.

Kaip spaudos draudimo laikais lietuviška knyga iš svetur patekusi į Lietuvą buvo didesnės vertės dovana, negu medžiaginė pagalba, taip ir dabar religijos persekiojimo ir dorovės griovimo laikais religinė ir moralinė pagalba yra daug svarbesnė už medžiaginę pagalbą.

Šiais metais sukanka 10 metų, kai per Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos organizaciją (Lithuanian Catholic Religious Aid) mes, laisvo pasaulio lietuviai, stengiamės gelbėti Lietuvoje ir kitur rusų vergijoje esančių lietuvių religiją ir krikščionišką moralę, tą visokios tvirtybės, ištvermės ir vilties pagrindą. Padaryta daug gero. Trumpu žodžiu neįmanoma tai atpasakoti. Stengiamės daryti, ką pajėgiame.

Bėga laikas, keičiasi žmonės — ne tik pavergtieji, bet ir pavergėjai. Šiems besikeičiant, daug keičiasi ir gyvenimo sąlygos. Gal visai netrukus daug kas pasikeis ir Lietuvoje. Mes turime būti gerai pasiruošę kiekvienos atmainos valandą, nedelsdami padėti mūsų tautos religiniams, doriniams ir bendrai dvasiniams reikalsams. Šiais tikslais, daug svarbesniais už kasdieninę duoną ar rūbą, mes šaukiame visus lietuvius talkon. Jeigu turėtume daugiau lėšų, ir dabar galėtume daugiau padaryti. O mums turi rūpėti ir ateitis. Turime kelių asmenų palikimus ateičiai, bet ir tų reikia daugiau, kad galėtume efektyviai atsiliepti, atėjus palankiai valandai. Derėtų kiekvienam lietuviui skirti dalį savo turto dabartiniams ar ateities Lietuvos religiniams reikalsams. Testamente užrašytų palikimų bažnyčioms Lietuvoje jau ne vienas nuėjo į rusų bolševikų rankas. Mes išpėjame ir raginame tokius palikimus atiduoti Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos globai. Žmonija parodo savo kilnumą, remdama misijas, skurdo slegiamus ar nelaimės ištiktus žmones. Pavergėjas laiko mūsų tautą ne tik medžiaginiame skurde, bet ir griaua tautos gyvybingumo pagrindus — tikėjimą ir dorą. Gelbėjame savo tautą kaip išmanome ir visada atsiminkime, kad organizuotu darbu galima padaryti daug ką, ko negalime padaryti pavieniai.

Minint Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos veiklos dešimtmetį, laikau sau malonia pareiga padėkoti visiems laisvame pasaulyje lietuviams kunigams už jų asmeninę pagalbą ir rinkliavas parapijose, visiems ir kiekvienam lietuviui už auką ar darbą, skirtą L. K. Religinės Šalpos veiklai. Kiek iki šiol padėta tautai Lietuvoje, tai jūsų kiekvieno ir visų kartu nuopelnas.

Dievo, artimo ir savos tautos meilė ir toliau tejungia vis platesnes lietuvių mases aplink L. K. Religinę Šalpą bendrai misijai — gelbėti pavergtos mūsų tautos dvasinės tvirtybės pagrindus. Kartu su jumis besisielojas mūsų tautos likimu, **Vyskupas Vincentas Brizgys**

PADEKA AUKOJUSIEMS

LIETUVIŲ FOTO ARCHYVO FOTOGRAFIJOS KONKURSO TAISYKLĖS

REIKIA LIAUDIES MENO DIRBINIŲ

“Laiškų Lietuviams” leidėjai Tėvai Jėzuitai nuoširdžiai dėkoja skaitytojams, auka parėmusiems žurnalo leidimą.

10 dol. aukojo dr. L. Kriaučeliūnas (Palos Pk., Ill.), **Po 5 dol.** aukojo P. Barkauskienė, Z. Dailidka, P. Kaufmanas, V. Numgaudis, D. Eitmonas, I. Labanauskas, J. Narukynas (visi iš Čikagos); M. Manomaitis (Bostonas), dr. V. Mileris (Livonia), S. Paulauskaitė (Ill.), P. Mikšys, J. Kijauskas (Cleveland). **Po 3 dol.** aukojo V. Abraitis (N. J.), J. Puidokas (Čikaga). **Po 2 dol.** aukojo I. Motekaitienė, I. Valiulienė, A. Stropienė, B. Beleškienė (visi iš Čikagos); I. Vilimas, V. Kuzma, L. Murauskienė (visi iš Kanados); A. Masionis (Cleveland).

Konkurse dalyvauti kviečiami visi lietuviai fotografai, mėgėjai ir profesionalai — gyvenantieji JAV ir kitur. Konkursas turės dvi grupes: a) nespaltotų (monochromatinių) nuotraukų, b) spalvotų skaidrių. Dalyvavimo mokestis yra \$2.00 kiekvienai grupei (\$4.00 dalyvaujant abiejose grupėse). Galima dalyvauti bet kurioje vienoje grupėje arba abiejose grupėse kartu. Kiekvienas dalyvis gali pateikti ne daugiau kaip aštuonias (8) nuotraukas nuotraukų grupei, ir ne daugiau kaip aštuonias (8) skaidres skaidrių grupei. Galima dalyvauti ir su mažiau darbų.

Nuotraukas, skaidres ir mokestį siųsti šiuo adresu: Algirdas Grišaitis — L.F.A. konkurso vedėjas, 2081 Plainfield Drive, Des Plaines, Ill. 60018. Gautos nuotraukos ir skaidrės bus saugojamos visomis esamomis išgalėmis. Tačiau, konkurso rengėjai nebus atsakingi už galimą jų pažeidimą ar pametimą konkurso metu arba persiunčiant. Visi gauti darbai bus pateikti jury komisijai, kuri juos premijuos. Jury komisijos sąstatas bus paskelbtas vėliau. Bus skiriamos trys (pirma, antra ir trečia) premijos kiekvienai grupei. Nuotraukos ir skaidrės bus priimamos iki š. m. spalio 31-mos dienos. Konkursui užsibaigus, visi pristatyti darbai bus grąžinti siuntėjams. L.F.A. pasilieka teisę premijuotus darbus spausdinti.

NUOTRAUKŲ GRUPĖ. Nuotraukos turi būti išimtinai dalyvio darbas. Jos turi būti ne mažesnės kaip 5×7 colių, ne didesnės kaip 11×14 colių ir priklijuotos prie kartono. Ant kiekvienos nuotraukos antros pusės turi būti užrašyta dalyvio vardas, pavardė, adresas ir nuotraukos pavadinimas.

SKAIDRIŲ GRUPĖ. Skaidrės turi būti įdėtos į popierinius arba plastikinius rėmelius. Rėmelių dydis turi būti 2×2 coliai. Skaidrės, įdėtos tarp stiklų, nebus priimtos. Kiekviena turi būti pažymėta tašku kairiame apatiniame kampe, kaip ji normaliai žiūrima — be jokių aparatų. Ant kiekvienos skaidrės rėmelių turi būti užrašyta dalyvio vardas, pavardė, adresas ir skaidrės pavadinimas.

Steigiamas lietuvių liaudies meno skyrius Kanados Krašto Muziejuje Ottawa. Reikia autentiškų liaudies meno eksponatų: medžio drožinių — smutkelių, kryželių, koplytėlių, stogų žirgelių, kultuvių, medinių įrankių; liaudies kalvių kaltų metalo dirbinių — senų spynų, raktų, įrankių, žvakidžių; kaime austų audinių ir juostų; liaudies meno knygų (Baltrušaičio, Vizgirdos, Tamošaičio ir kt.). Eksponatus galima siųsti tiesiog į muziejų: National Museum, Ottawa, Canada, nurodant kad jie skiriami lietuvių liaudies meno skyriui. Prieš tai galima pasitarti su šiam reikalui paskirta Kanados Lietuvių Krašto Tarybos Kultūros Komisijos nare dr. M. Ramūniene, 187 Carling Ave., Ottawa 1, Ont. Canada. Be to, į Kanados Krašto Knygyną prašom siųsti lietuvių dabartinių žurnalų komplektus bei knygas: National Library, Ottawa, Ont. Canada.